VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA

MARIBOR

ZLORABA STRELNEGA OROŽJA

Kandidatka: Nika Potočnik

Vrsta študija: študentka izrednega študija

Študijski program: Varovanje

Mentor predavatelj: Jakob Demšar, univ. dipl. prav.

Mentor v podjetju: Matic Kralj, dipl. inž. elek.

Lektorica: dr. Petra Kunc, prof. slov.

Maribor, 2026

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Nika Potočnik sem avtorica diplomskega dela z naslovom »Zloraba strelnega orožja«, ki sem ga napisala pod mentorstvom univ. dipl. prav. Jakoba Demšarja.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia Maribor,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne kaznivo po Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP); prekršek pa podleže tudi ukrepom Višje strokovne šole Academia Maribor skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32.a členom ZASP dovoljujem Višji strokovni šoli Academia Maribor objavo diplomskega dela na spletnem portalu šole.

Maribor, julij 2026 Podpis študentke:

ZAHVALA

Za mentorstvo in pomoč pri izdelavi diplomskega dela bi se zahvalila mentorju univ. dipl. prav. Jakobu Demšarju.

Za sodelovanje in pomoč bi se rada zahvalila tudi podjetju Progard direkt varovanje ter mentorju pri praktičnem izobraževanju Maticu Kralju.

Za vso podporo obe študijski leti se zahvaljujem sošolcem, mami in stricu Dušanu.

Hvala.

POVZETEK

Diplomsko delo obravnava problematiko zlorabe orožja, ki v sodobni družbi predstavlja enega ključnih varnostnih in javnozdravstvenih izzivov. Orožje v rokah posameznika lahko pomeni sredstvo za zaščito, a hkrati prinaša ogromno tveganje za hude zlorabe, ki pretresajo tako lokalne skupnosti kot globalno javnost. V teoretičnem delu se delo osredotoča na najradikalnejše oblike zlorabe orožja, med katerimi izstopajo uboji in umori. Posebna pozornost je namenjena fenomenu streljanja v šolah, ki v zadnjih desetletjih ne pretresa le Združenih držav Amerike, temveč postaja vse večja grožnja tudi v evropskem prostoru. Delo analizira psihološke, socialne in okoljske dejavnike, ki storilce (pogosto mladoletne osebe) privedejo do tovrstnih ekstremnih dejanj nasilja. Poleg teh ekstremnih dogodkov diplomsko delo podrobno obravnava tudi vsakodnevne oblike nasilja, kot so grožnje s pištolo. Te imajo močan psihološki vpliv na žrtve in pogosto služijo kot orodje zastraševanja v družinskem okolju ali pri uličnem kriminalu. Ključni del diplomskega dela je namenjen analizi dostopnosti do orožja, saj je prav enostavnost pridobitve pogosto neposredno povezana s stopnjo kriminalitete. V tem delu sta podrobno primerjana dva različna kanala pridobivanja. Raziskava obravnava legalne in nelegalne načine pridobivanja strelnega orožja. Pri legalnem načinu se osredotoča na zakonodajo, pogoje za pridobitev orožnega lista ter upravne postopke, pri nelegalnem pa na črni trg, tihotapske poti in vlogo temnega spleta kot enega izmed kanalov nezakonite trgovine z orožjem. Diplomsko delo obravnava tudi varnostni vidik lastništva strelnega orožja, s poudarkom na poškodbah in nenamernih smrtnih primerih, ki so posledica neustreznega in neodgovornega shranjevanja orožja. Diplomsko delo obravnava tudi problematiko neustreznega shranjevanja strelnega orožja, ki povečuje tveganje za nesreče, zlasti kadar do orožja dostopajo otroci ali mladoletne osebe. Posebna pozornost je namenjena tudi samomorom s strelnim orožjem, za katere je značilna visoka stopnja smrtnosti, ter povezavi med dostopnostjo orožja v gospodinjstvu in večjim tveganjem za impulzivne samomorilne odločitve. Osrednji poudarek diplomskega dela je raziskovanje dostopnosti do strelnega orožja in njenega vpliva na varnost, pri čemer so obravnavane povezave med dostopnostjo orožja, nasilno kriminaliteto in samomorilnostjo.

Ključne besede: *kaznivo dejanje, strelno orožje, zakonodaja, sankcioniranje, zloraba strelnega orožja*

ABSTRACT

Firearm abuse

The diploma thesis examines the issue of firearm abuse, which represents one of the key security and public health challenges in modern society. While a firearm in the hands of an individual can serve as a means of protection, it simultaneously carries an exceptionally high risk of severe abuse that shakes both local communities and the global public. In the theoretical framework, the thesis focuses on the most radical forms of firearm abuse, among which homicides and murders stand out. Particular attention is dedicated to the phenomenon of school shootings, which in recent decades have not only shaken the United States of America but are also becoming a growing threat within the European space. The work analyzes the psychological, social, and environmental factors that drive perpetrators (frequently minors) to commit such extreme acts of violence. In addition to these extreme events, the thesis comprehensively addresses everyday forms of violence, such as gun threats. These have a powerful psychological impact on victims and often serve as a tool of intimidation within the domestic environment or in street crime. Beyond criminal offenses directed against others, the thesis opens up the critical and frequently overlooked area of self-destruction, namely firearm suicides. Suicide by firearm represents an extremely high level of lethality, with the work highlighting the crucial correlation between the accessibility of weapons in a household and impulsive decisions to end one's life. An important aspect of the thesis is the safety dimension of firearm ownership itself. It highlights the issue of injuries and unintentional deaths resulting from improperly and irresponsibly stored firearms in the home environment. These accidents all too often end tragically when minors or children gain access to unsecured weapons. The core element of the diploma thesis is aimed at researching the accessibility of firearms, as empirical data show that the ease of acquiring firepower is directly linked to the rate of violent crime and suicide. The thesis provides a detailed comparison of two distinct channels of acquisition: Legal acquisition: An analysis of the legislation regulating the conditions for obtaining a firearm permit, background checks, medical eligibility, and administrative procedures. Illegal acquisition: A study of the black market, smuggling routes, and the role of the darknet, which enables anonymous and unregulated purchasing of firearms bypassing all official authorities.

Keywords : *criminal offense, firarm, legislation, sanctioning, firearm abuse*

KAZALO VSEBINE

1 UVOD 9

1.1 Opis področja in opredelitev problema 9
1.2 Namen, cilji in osnovne trditve 10
1.3 Predpostavke in omejitve 10
1.4 Uporabljene raziskovalne metode 12
1.5 Hipoteze diplomskega dela 12

2 ZAKON O OROŽJU 13

2.1 Definicija strelnega orožja 13
2.2 Kategorizacija orožja 13
2.3 Kako legalno priti do orožja 14
2.3.1 Pogoj zanesljivosti in zadržki za pridobitev orožja 15
2.3.2 Usposabljanje in preizkus znanja o ravnanju z orožjem 15
2.4 Dolžnosti imetnikov in varno shranjevanje orožja 15

3 EVROPSKA DIREKTIVA O NADZORU NABAVE IN POSEDOVANJA OROŽJA 17

3.1 Primerjalna pravna ureditev (stroga zakonodaja v EU nasproti liberalni zakonodaji v ZDA) 18

4 POJAVNE OBLIKE ZLORABE STRELNEGA OROŽJA 22

4.1 Nasilni kriminal 22
4.1.1 Uboj s strelnim orožjem 22
4.1.2 Grožnja s strelnim orožjem 23
4.2 Nasilje v družini in intimnopartnerski umori s strelnim orožjem 24
4.3 Množični strelski pohodi 24
4.3.1 Teroristično motivirani strelski pohodi 25
4.3.2 Katero orožje uporabljajo pri terorističnih napadih? 28
4.4 Samomori s strelnim orožjem 28
4.5 Nesreče zaradi malomarnega ravnanja in nepravilnega shranjevanja 30
4.6 Uporaba strelnega orožja kot silobran 30

5 VZROKI IN DEJAVNIK TVEGANJA ZA ZLORABO 32

5.1 Psihološki dejavniki 32
5.1.1 Impulzivnost 32
5.1.2 Jeza in maščevanje 33
5.1.3 Ljubosumje 33
5.2 Sociološki in okoljski dejavniki 34
5.2.1 Posameznik 34

5.2.2 Odnos *35*
5.2.3 Družbeno okolje *35*
5.2.4 Vpliv družbenih dejavnikov *35*
5.2.5 Nasilje pri mladih *36*
5.3 Črni trg in ilegalna trgovina z orožjem 37
39
6 PREPREČEVANJE IN NADZOR NAD ZLORABO STRELNEGA OROŽJA 40
6.1 Predvidene kazni 40
6.2 Sankcioniranje nedovoljene proizvodnje in prometa z orožjem 42
7 PREVENTIVNI UKREPI 43
8 LETNO POROČILO POLICIJE 45
9 EMPIRIČNI DEL 50
9.1 Predstavitev anketnega vprašalnika 50
10 POGLED STROKOVNJAKA 55
11 SKLEP 56
12 LITERATURA IN VIRI 59
13 PRILOGE 62

KAZALO SLIK

Slika 1: Omara za shranjevanje orožja 16
Slika 2: Dokument za nakup orožja 4473 18
Slika 3: Primer dokumenta za nakup orožja 4473 19
Slika 4: Prikaz lastništva strelnega orožja v ZDA 21
Slika 5: Teroristični napad v Franciji 26
Slika 6: Prikaz terorističnih napadov v EU 27
Slika 7: AK-47 28
Slika 8: Grafikon samomorov v posameznih državah leta 2019 29
Slika 9: število samomorov med letoma 1990 in 2018 30
Slika 10: Kraj dogodka 31
Slika 11: Ekološki model za razumevanje nasilja 34
Slika 12: Prikaz načinov umora pri mladih 36
Slika 13: Obremenjenost s kaznivimi dejanji zoper življenje in telo 45

KAZALO TABEL

TABELA 1: KAZNIVA DEJANJA ZOPER ŽIVLJENJE IN TELO V OBDOBJU 2019-2023 45
TABELA 2: UMORI IN UBOJI – BREZ PRAVNE PODLAGE ZA PREGON 46
TABELA 3: KAZNIVA DEJANJA POVEZANA Z OROŽJEM 46
TABELA 4: OBLIKE OGROŽANJA VARNOSTI 47
TABELA 5: PREISKOVALNA DEJANJA PRI PREISKOVANJU KAZNIVIH DEJANJ 47
TABELA 6: ZASEŽENO OROŽJE 48
TABELA 7: DOGODKI, POVEZANI Z OROŽJEM 48
TABELA 8: SPOL UDELEŽENCEV 50
TABELA 9: STAROST UDELEŽENCEV 51
TABELA 10: LASTNIKI STRELNEGA OROŽJA 51
TABELA 11: OCENA POČUTJA VARNOSTI POSAMEZNIKOV V SLOVENIJI 52
TABELA 12: PRIDOBITEV OROŽJA ZA KAZNIVO DEJANJE 52
TABELA 13: ZAKONODAJA ZA PRIDOBITEV OROŽJA 52
TABELA 14: PREVENTIVNI UKREPI ZA ZMANJŠANJE KAZNIVIH DEJANJ 53
TABELA 15:VARNOST V SLOVENIJI 53
TABELA 16:PRIPRAVLJENOST JAVNIH USTANOV 54

1 UVOD

1.1 Opis področja in opredelitev problema

Strelno orožje že stoletja predstavlja enega najbolj ambivalentnih[1] izumov človeštva. Po eni strani je v zakonodajnih okvirih prepoznano kot legitimno sredstvo za zagotavljanje nacionalne in osebne varnosti, izvajanje lovske dejavnosti ali udejstvovanje v športnem strelstvu. Po drugi strani pa njegova prisotnost v družbi neizogibno prinaša visoko stopnjo tveganja za zlorabe, katerih posledice so pogosto ireverzibilne in fatalne. Problematika zlorabe orožja v sodobni družbi ne predstavlja zgolj klasičnega kriminološkega vprašanja, temveč prerašča v kompleksen javnozdravstveni in sociološki izziv, ki neposredno vpliva na subjektivni občutek varnosti posameznikov in stabilnost celotne skupnosti. Zloraba strelnega orožja se v praksi manifestira v različnih, tako radikalnih kot prikritih oblikah. Najodmevnejši in destruktivni incidenti, kot so naklepni uboji, umori ter množični poboji, med katerimi v zadnjih desetletjih izstopa specifičen fenomen streljanja v šolah, sprožajo upravičen preplah v globalni javnosti. Čeprav so tovrstni napadi sprva veljali za specifiko Združenih držav Amerike, sodobni dogodki kažejo na resen porast grožnje tudi znotraj evropskega prostora, kar zahteva temeljito prevrednotenje obstoječih varnostnih mehanizmov. Poleg teh ekstremnih, medijsko izpostavljenih dogodkov pa se družba vsakodnevno sooča s prikritimi oblikami ogrožanja, kot so neposredne grožnje s pištolo v okviru družinskega nasilja, ter tragičnimi nesrečami ali samomori, ki so neposredna posledica lahke dostopnosti do orožja in njegovega neodgovornega shranjevanja v domačem okolju. Ključno stičišče vseh teh varnostnih odklonov je vprašanje dostopnosti. Stopnja kriminalitete in avtodestrukcije z orožjem je namreč empirično neposredno povezana s tem, kako preprosto lahko posameznik pride do orožja. Tukaj se družba sooča z dvoživko: legalnim trgom, ki ga država skuša regulirati s strogo zakonodajo, in nelegalnim trgom, ki prek tihotapskih poti ter sodobnih tehnologij, kot je temni splet (*darknet*), omogoča anonimno in nekontrolirano oboroževanje. Raziskovanje tega razkoraka med zakonodajnimi idealom in realnostjo črnega trga predstavlja osrednji problem tega diplomskega dela.

[1] Hkrati negativna in pozitivna posledica.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

Glavni namen diplomskega dela je sistematično analizirati večplastno problematiko zlorabe strelnega orožja ter identificirati ključne varnostne vrzeli, ki omogočajo tako namerna kazniva dejanja kot nenamerne tragične dogodke. Želimo preseči zgolj statistično obravnavo kriminalitete in ponuditi globlji uvid v psihološke, socialne ter sistemske vzroke za zlorabo orožja. Za dosego tega namena smo si zastavili naslednje ključne cilje:

— Analizirati ekstremne in vsakodnevne oblike zlorabe: podrobno raziskati fenomen streljanja v šolah s poudarkom na profilu storilcev ter preučiti vpliv groženj z orožjem in samomorilnosti na javno zdravje.

— Preučiti varnostni vidik hrambe orožja: raziskati vzročno-posledično povezavo med nepravilno shranjenim orožjem v gospodinjstvih ter stopnjo nesreč med mladoletniki in impulzivnih samomorov.

— Primerjati kanale pridobivanja orožja: natančno secirati pogoje za legalno pridobitev orožnega lista ter hkrati identificirati moduse operandi[2] nelegalnega trga, vključno s tihotapskimi potmi in spletno trgovino.

Oceniti učinkovitost sankcioniranja in preventive: analizirati zakonske kazni za zlorabo orožja ter predlagati celostne preventivne ukrepe za izboljšanje varnosti v skupnosti.

1.3 Predpostavke in omejitve

V nadaljevanju so predstavljene temeljne predpostavke in omejitve raziskave, in sicer:

— Predpostavka o obstoju nelegalnega trga: predpostavljamo, da restriktivna zakonodaja na legalnem področju (npr. zviševanje kriterijev za pridobitev orožnega lista) ne uniči povpraševanja po orožju, temveč del tega povpraševanja neizogibno preusmeri na črni trg oziroma nelegalne kanale, ki delujejo zunaj državnega nadzora.

— Predpostavka o vplivu okolja na storilce: pri analizi streljanja v šolah predpostavljamo, da storilci teh dejanj niso vodeni izključno s strani izoliranih psiholoških patologij, temveč so njihova dejanja rezultat prepleta individualnih stisk in zunanjih sistemskih dejavnikov (kot so medvrstniško nasilje, družinske dinamike in neoviran dostop do orožja).

[2] Ustaljen način delovanja.

— Predpostavka o korelaciji med dostopnostjo in letalnostjo: predpostavljamo, da prisotnost strelnega orožja v trenutku akutne psihološke ali partnerske krize drastično poveča verjetnost za smrtni izid (letalnost), saj orožje zaradi svoje narave omogoča hitro, impulzivno in dokončno izvršitev dejanja, ki bi se z uporabo manj nevarnih sredstev morda končalo le s poškodbami.

Pri izdelavi diplomskega dela smo naleteli na določene objektivne omejitve, ki jih je treba upoštevati pri interpretaciji končnih ugotovitev:

— Omejitev zaradi temne številke nelegalnega trga: Največjo metodološko omejitev predstavlja prikritost nelegalnega trga z orožjem. Ker gre za obliko organizirane kriminalitete, ki poteka v t. i. podzemlju in na temnem spletu, je nemogoče natančno določiti dejansko količino nelegalnega orožja v obtoku. Naša raziskava je zato omejena na uradno zaznane, zasežene in preiskane primere s strani organov pregona.

— Dostopnost in specifičnost statističnih podatkov: Statistični podatki Policije in zdravstvenih institucij o kaznivih dejanjih, nesrečah in samomorih včasih ne vsebujejo podrobnih podatkov o samem izvoru orožja (npr. ali je bilo orožje, uporabljeno pri samomoru, v lasti žrtve, pridobljeno legalno ali nelegalno, ali pa je šlo za nepravilno shranjeno orožje drugega družinskega člana). Ta pomanjkljivost v uradnih evidencah deloma omejuje možnost popolnoma natančne statistične analize za vsako posamezno podkategorijo.

— Geografska in zakonodajna specifika: Fenomen streljanja v šolah je v tuji literaturi (predvsem ameriški) izjemno podrobno raziskan, medtem ko je v slovenskem in širšem evropskem prostoru tovrstnih incidentov malo. Zaradi tega smo morali pri analizi tega pojava izhajati pretežno iz tujih študij primerov, pri čemer pa je treba ugotovitve zaradi popolnoma različnih kulturnih, družbenih in zakonodajnih okolij v lokalni prostor prenašati z določeno mero previdnosti.

— Časovna omejitev in narava dela: Ker gre za diplomsko delo, ki temelji na analizi sekundarnih virov in literature (teoretično delo) in ne na lastni obsežni empirični terenski raziskavi med storilci ali lastniki orožja, so ugotovitve omejene.

1.4 Uporabljene raziskovalne metode

Za doseganje zastavljenih ciljev in verifikacijo hipotez bomo v diplomskem delu uporabili kombinacijo več znanstvenoraziskovalnih metod. Primarno bo delo temeljilo na metodi analize deskriptivnih virov, s katero bomo preučili domačo in tujo strokovno literaturo s področja kriminologije, kazenskega prava, sociologije in varstvoslovja. Uporabili bomo tudi primerjalno oziroma komparativno metodo, kjer bi primerjali zakone v Republiki Sloveniji in v npr. Združenih državah Amerike. Pomemben del bo temeljil tudi na metodi analize sekundarnih statističnih podatkov policije in javnozdravstvenih institucij, s pomočjo katerih bomo prikazali trende ubojev, streljanj v šolah, nesreč zaradi nepravilne hrambe in samomorov s strelnim orožjem. Pridobljene ugotovitve bodo v zaključku sintetizirane z namenom oblikovanja celostnih predlogov za izboljšanje varnostne politike in preventive. Vključena bo tudi metoda anketiranja, vendar to ni glavni raziskovalni del.

1.5 Hipoteze diplomskega dela

Oblikovali smo naslednje raziskovalne hipoteze:

Hipoteza 1: Večina kaznivih dejanj se izvede z ilegalnim orožjem.

Hipoteza 2: Stopnja kaznivih dejanj s strelnim orožjem je v državah s strožjo zakonodajo npr. v Sloveniji znatno nižja kot v državah z liberalno zakonodajo.

Hipoteza 3: Učinkovit in pravočasen začasen odvzem orožja s strani policije zmanjšuje tveganje za eskalacijo nasilja v družini v najtežja kazniva dejanja.

Hipoteza 4: Večja dostopnost do strelnega orožja za namene samoobrambe povečuje število nenamernih nesreč in smrti zaradi malomarnega ravnanja.

2 ZAKON O OROŽJU

2.1 Definicija strelnega orožja

Po Zakonu o orožju (ZOro-1) se za orožje štejejo predmeti, ki so izdelani, predelani ali prilagojeni za izstreljevanje krogel, šiber ali drugih izstrelkov s pomočjo zračnega tlaka, smodnikovih oziroma drugih plinov ali drugega pogonskega sredstva. Med orožje sodijo tudi predmeti, namenjeni razprševanju plinov, tekočin ali drugih snovi ter drugi predmeti, katerih osnovni namen je z neposrednim delovanjem preprečiti ali zmanjšati napad oziroma nevarnost (ZOro-1, 2001).

2.2 Kategorizacija orožja

V 3. členu ZOro-1 so predstavljene kategorije orožja, in sicer kategorija A, B, C, in D (Zoro-1, 2001).

Kategorija A:

— eksplozivni vojaški izstrelki in lanserji;

— avtomatsko strelno orožje;

— strelno orožje, prikrito v druge predmete splošne rabe;

— strelivo s prebojnim, eksplozivnim ali vnetljivim učinkom za tako strelivo;

— strelivo za pištole in revolverje s kroglo, ki ima razširni (ekspanzijski) učinek;

— vojaško orožje;

— avtomatsko strelno orožje, ki je bilo predelano v polavtomatsko strelno orožje;

— polavtomatsko strelno orožje s centralnim vžigom naboja;

— vsako strelno orožje v tej kategoriji, ki je bilo predelano za streljanje s slepimi naboji, dražljivimi ali drugimi aktivnimi snovmi;

— orožje, ki je izdelano ali predelano brez dovoljenja za promet z orožjem;

— orožje, izdelano iz katerega koli bistvenega sestavnega dela orožja, ki izvira iz nedovoljene trgovine;

— novo izdelano orožje, ki nima predpisanih označb;

— eksplozivno orožje in njegovi deli.

Kategorija B:

— repetirno kratkocevno strelno orožje;

— enostrelno kratkocevno strelno orožje s centralnim vžigom naboja;

— enostrelno kratkocevno strelno orožje za strelivo z robnim vžigom, s skupno dolžino do 28 centimetrov;

— polavtomatsko dolgocevno strelno orožje z nabojnikom in ležiščem naboja za skupaj več kot tri naboje;

— polavtomatsko kratkocevno strelno orožje;

— vsako strelno orožje v tej kategoriji, ki je bilo predelano za streljanje s slepimi naboji, dražljivimi ali drugimi aktivnimi snovmi.

Kategorija C:

— repetirno dolgocevno strelno orožje z risano cevjo in repetirno dolgocevno strelno orožje z gladko cevjo skupne dolžine več kot 60 centimetrov;

— enostrelno kratkocevno orožje za strelivo z robnim vžigom in s skupno dolžino najmanj 28 centimetrov;

— vsako strelno orožje v tej kategoriji, ki je bilo predelano za streljanje s slepimi naboji.

Kategorija D:

— plinsko orožje;

— reprodukcije strelnega orožja, pri katerem se ne uporablja enovitega naboja;

— možnarji;

— hladno orožje;

— zračno orožje;

— orožje s tetivo;

— razpršilci.

2.3 Kako legalno priti do orožja

Če oseba želi orožno listino, mora izpolnjevati naslednje pogoje:

— polnoletnost;

— da nima zadržkov javnega reda;

— ima upravičen razlog za izdajo orožnega lista;

— ima opravljen zdravniški pregled, kjer izpolnjuje pogoje za nošenje orožja;

— ima opravljen preizkus za ravnanje z orožjem;

— če je zanesljiv.

Organ lahko posamezniku izda orožno listino za kategorije orožja A, B, C in D (Zoro-1, 2001).

2.3.1 Pogoj zanesljivosti in zadržki za pridobitev orožja

Pogoj zanesljivosti pomeni, da se pri posamezniku ugotovi, da orožja ne bo uporabljal malomarno, da ga ne bo zlorabljal ter nestrokovno shranjeval. Ne sme ga prepustiti osebi, ki je mladoletna in nima orožnega lista. Oseba ni zanesljiva, če organ spozna, da je bila pravnomočno obsojena za kaznivo dejanje, če ima skrbnika zaradi motnje v duševnem razvoju ali pa je zaradi motnje v duševnem razvoju možno pričakovati, da bo orožje zlorabil. Oseba ni zanesljiva, če zlorablja mamila in alkohol (KZ-1, 2008).

2.3.2 Usposabljanje in preizkus znanja o ravnanju z orožjem

Usposabljanje o varnem ravnanju z orožjem lahko izvaja le izvajalec, ki je za to pridobil dovoljenje ministrstva, pristojnega za notranje zadeve. Za pridobitev dovoljenja mora izvajalec izpolnjevati več zakonsko določenih pogojev. Med njimi so imenovana odgovorna oseba, ki izpolnjuje predpisane zahteve, ustrezni prostori in oprema za izvedbo usposabljanja, zagotovljen strokovno usposobljen kader ter vnaprej pripravljen in opredeljen program usposabljanja. Preizkus znanja o varnem ravnanju z orožjem opravlja kandidat pred Komisijo za preizkus znanja o ravnanju z orožjem. Komisijo imenuje minister, pristojen za notranje zadeve, njena naloga pa je preveriti, ali kandidat izpolnjuje predpisane zahteve glede znanja o pravilnem in varnem ravnanju z orožjem (KZ-1, 2008).

2.4 Dolžnosti imetnikov in varno shranjevanje orožja

Posameznik mora orožje, ki ga ima v posesti, hraniti tako, da ne pride v roke neupravičeni osebi. Orožje se mora hraniti zaklenjeno, in sicer ločeno od streliva, razen če sta orožje in strelivo shranjena v ognjevzdržni omari, sefu ali v posebej zavarovanem prostoru. Posameznik,

ki zbira orožje in ima v zbirki orožje ali strelivo kategorije A, ki ga je dovoljeno zbirati, mora omogočiti policistu, da preveri, kako hrani orožje. Če zbiratelj odkloni ali ne omogoči policistu nadzora nad tem orožjem, policist o tem v osmih dneh obvesti pristojni organ, ki uvede postopek odvzema orožja in orožne listine v skladu z 58. členom tega zakona. Minister, pristojen za notranje zadeve, predpiše podroben način in vsebino preverjanja hrambe orožja. Posameznik, ki zbira orožje po določbah tega zakona, ga mora hraniti v posebej za to določenem prostoru, ki je tehnično varovan in shranjen v zaklenjeni vitrini ali sefu. Posameznik, ki zbira strelivo, mora voditi evidenco o količini in vrsti streliva, ki ga zbira (ZOro-1, 2005). Če posameznik ne more zagotoviti ustreznih pogojev za varno hrambo orožja ali je z naslova svojega stalnega oziroma začasnega prebivališča odsoten več kot tri mesece in orožja ter streliva ne vzame s seboj, ju mora oddati v hrambo osebi, ki izpolnjuje zakonsko določene pogoje za hrambo. Orožje in strelivo sta lahko v hrambi največ tri leta. Posameznik mora pristojni organ o oddaji orožja in streliva v hrambo pisno obvestiti v osmih dneh, ta pa mu o tem izda ustrezno potrdilo (ZOro-1, 2001).

Slika 1: Omara za shranjevanje orožja

Vir: (https://navarnem.si/ponudba/shranjevanje-orozja/omare-za-puske-primat/omara-za-hrambo-orozja-ts-2/)

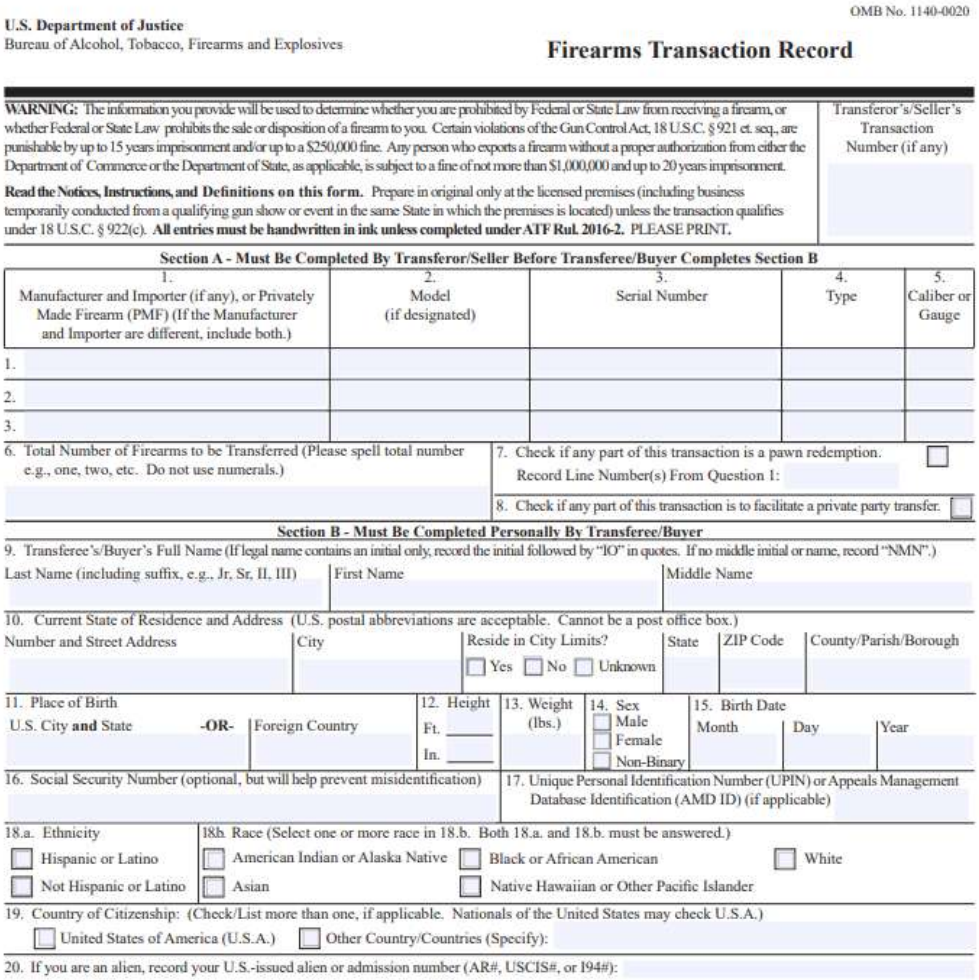
3 EVROPSKA DIREKTIVA O NADZORU NABAVE IN POSEDOVANJA OROŽJA

Ta ureditev določa skupne minimalne standarde glede pridobivanja, posedovanja in trgovanja s civilnim strelnim orožjem v Evropski uniji, kot je na primer orožje za športno streljanje in lov. Njen namen je uskladiti delovanje notranjega trga, ki omogoča prost pretok strelnega orožja med državami članicami, hkrati pa zagotavljati visoko raven varnosti ter zaščito pred kaznivimi dejanji in nezakonitim trgovanjem z orožjem. Ko je strelno orožje zakonito pridobljeno in posedovano v skladu z določbami direktive, se glede njegovega nošenja, uporabe pri lovu ali športnem streljanju uporabljajo veljavni nacionalni predpisi posamezne države članice. Ureditev določa, da mora biti vse strelno orožje, proizvedeno ali uvoženo v Evropsko unijo po 14. septembru 2018, jasno, trajno in enotno označeno ter ustrezno vpisano v evidence držav članic. Prav tako zahteva izvajanje strogih nadzorov nad delovanjem trgovcev in posrednikov z orožjem ter vzpostavitev elektronskih centraliziranih ali decentraliziranih baz podatkov, ki omogočajo pooblaščen dostop do informacij. Pristojni organi morajo podatke o strelnem orožju in povezanih osebnih podatkih hraniti še 30 let po uničenju orožja ali njegovih bistvenih delov. Trgovci z orožjem in posredniki so dolžni voditi evidenco, v kateri so zabeleženi vsi prevzemi in izdaje posameznega strelnega orožja ter vsi podatki, ki omogočajo njegovo jasno identifikacijo in sledljivost. Poleg tega morajo podjetja s sedežem v državi članici Evropske unije pristojnim nacionalnim organom nemudoma poročati o vsaki transakciji, ki vključuje strelno orožje. Države članice lahko nabavo in posedovanje strelnega orožja dovolijo izključno osebam, ki jim je bilo izdano dovoljenje ali, za strelno orožje kategorije C, osebam, ki jim je v skladu z nacionalno zakonodajo izrecno dovoljena nabava ali posedovanje strelnega orožja. Nabava in posedovanje strelnega orožja sta dovoljena le osebam, ki imajo upravičen razlog ter so dopolnile 18 let starosti, pri čemer so pri lovu in športnem streljanju možne izjeme ob soglasju staršev. Poleg tega morajo biti izpolnjeni pogoji, da posameznik ne predstavlja verjetne nevarnosti sebi, drugim, javnemu redu ali javni varnosti. Države članice lahko v določenih primerih dovolijo posedovanje nekaterih prepovedanih polavtomatskih orožij kategorije A športnim strelcem, priznanim muzejem ter izjemoma tudi zbirateljem, vendar pod strogimi varnostnimi pogoji. Izdana dovoljenja je treba redno preverjati, najmanj vsakih pet let (Ministrstvo za notranje zadeve, 2021).

3.1 Primerjalna pravna ureditev (stroga zakonodaja v EU nasproti liberalni zakonodaji v ZDA)

V drugem Ameriškem amandmaju je zapisano: »A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed« (Analysis and Interpretation or the U.S. Constitution, 2008). To pomeni: »Dobro urejena milica, ki je nujna za varnost svobodne države, ter pravica ljudi, da imajo in nosijo orožje, ne sme biti kršena.«

V Združenih državah Amerike mora posameznik ob nakupu strelnega orožja izpolniti predpisano dokumentacijo. Postopek praviloma vodi prodajalec orožja, ki pripravi oziroma izpolni zahtevane obrazce.

OMB No. 1140-0020

U.S. Department of Justice
Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives

Firearms Transaction Record

WARNING: The information you provide will be used to determine whether you are prohibited by Federal or State Law from receiving a firearm, or whether Federal or State Law prohibits the sale or disposition of a firearm to you. Certain violations of the Gun Control Act, 18 U.S.C. § 921 et. seq., are punishable by up to 15 years imprisonment and/or up to a $250,000 fine. Any person who exports a firearm without a proper authorization from either the Department of Commerce or the Department of State, as applicable, is subject to a fine of not more than $1,000,000 and up to 20 years imprisonment.

Read the Notices, Instructions, and Definitions on this form. Prepare in original only at the licensed premises (including business temporarily conducted from a qualifying gun show or event in the same State in which the premises is located) unless the transaction qualifies under 18 U.S.C. § 922(c). **All entries must be handwritten in ink unless completed under ATF Rul. 2016-2.** PLEASE PRINT.

Transferor's/Seller's Transaction Number (if any)

Section A - Must Be Completed By Transferor/Seller Before Transferee/Buyer Completes Section B

1. Manufacturer and Importer (if any), or Privately Made Firearm (PMF) (If the Manufacturer and Importer are different, include both.)	2. Model (if designated)	3. Serial Number	4. Type	5. Caliber or Gauge
1.				
2.				
3.				

6. Total Number of Firearms to be Transferred (Please spell total number e.g., one, two, etc. Do not use numerals.)

7. Check if any part of this transaction is a pawn redemption. ☐ Record Line Number(s) From Question 1:

8. Check if any part of this transaction is to facilitate a private party transfer. ☐

Section B - Must Be Completed Personally By Transferee/Buyer

9. Transferee's/Buyer's Full Name (If legal name contains an initial only, record the initial followed by "IO" in quotes. If no middle initial or name, record "NMN".)
Last Name (including suffix, e.g., Jr, Sr, II, III) | First Name | Middle Name

10. Current State of Residence and Address (U.S. postal abbreviations are acceptable. Cannot be a post office box.)
Number and Street Address | City | Reside in City Limits? ☐ Yes ☐ No ☐ Unknown | State | ZIP Code | County/Parish/Borough

11. Place of Birth
U.S. City **and** State **-OR-** Foreign Country

12. Height Ft. ____ In. ____ | 13. Weight (lbs.) | 14. Sex ☐ Male ☐ Female ☐ Non-Binary | 15. Birth Date Month | Day | Year

16. Social Security Number (optional, but will help prevent misidentification)

17. Unique Personal Identification Number (UPIN) or Appeals Management Database Identification (AMD ID) (if applicable)

18.a. Ethnicity
☐ Hispanic or Latino
☐ Not Hispanic or Latino

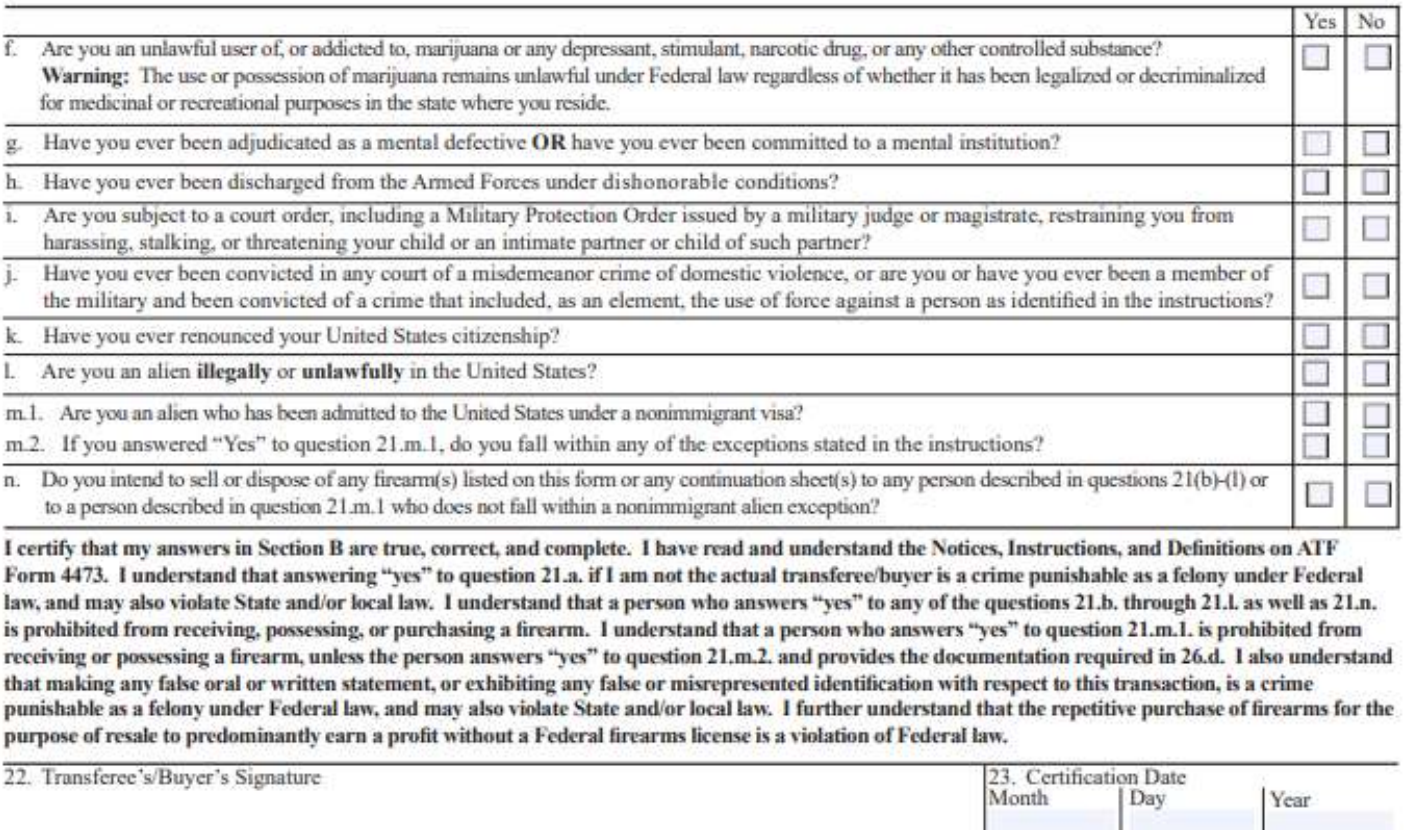
18b. Race (Select one or more race in 18.b. Both 18.a. and 18.b. must be answered.)
☐ American Indian or Alaska Native ☐ Black or African American ☐ White
☐ Asian ☐ Native Hawaiian or Other Pacific Islander

19. Country of Citizenship: (Check/List more than one, if applicable. Nationals of the United States may check U.S.A.)
☐ United States of America (U.S.A.) ☐ Other Country/Countries (Specify):

20. If you are an alien, record your U.S.-issued alien or admission number (AR#, USCIS#, or I94#):

Slika 2: Dokument za nakup orožja 4473

Vir: (https://www.atf.gov/media/18646/download, 2017)

		Yes	No
f.	Are you an unlawful user of, or addicted to, marijuana or any depressant, stimulant, narcotic drug, or any other controlled substance? **Warning:** The use or possession of marijuana remains unlawful under Federal law regardless of whether it has been legalized or decriminalized for medicinal or recreational purposes in the state where you reside.	☐	☐
g.	Have you ever been adjudicated as a mental defective **OR** have you ever been committed to a mental institution?	☐	☐
h.	Have you ever been discharged from the Armed Forces under dishonorable conditions?	☐	☐
i.	Are you subject to a court order, including a Military Protection Order issued by a military judge or magistrate, restraining you from harassing, stalking, or threatening your child or an intimate partner or child of such partner?	☐	☐
j.	Have you ever been convicted in any court of a misdemeanor crime of domestic violence, or are you or have you ever been a member of the military and been convicted of a crime that included, as an element, the use of force against a person as identified in the instructions?	☐	☐
k.	Have you ever renounced your United States citizenship?	☐	☐
l.	Are you an alien **illegally** or **unlawfully** in the United States?	☐	☐
m.1.	Are you an alien who has been admitted to the United States under a nonimmigrant visa?	☐	☐
m.2.	If you answered "Yes" to question 21.m.1, do you fall within any of the exceptions stated in the instructions?	☐	☐
n.	Do you intend to sell or dispose of any firearm(s) listed on this form or any continuation sheet(s) to any person described in questions 21(b)-(l) or to a person described in question 21.m.1 who does not fall within a nonimmigrant alien exception?	☐	☐

I certify that my answers in Section B are true, correct, and complete. I have read and understand the Notices, Instructions, and Definitions on ATF Form 4473. I understand that answering "yes" to question 21.a. if I am not the actual transferee/buyer is a crime punishable as a felony under Federal law, and may also violate State and/or local law. I understand that a person who answers "yes" to any of the questions 21.b. through 21.l. as well as 21.n. is prohibited from receiving, possessing, or purchasing a firearm. I understand that a person who answers "yes" to question 21.m.1. is prohibited from receiving or possessing a firearm, unless the person answers "yes" to question 21.m.2. and provides the documentation required in 26.d. I also understand that making any false oral or written statement, or exhibiting any false or misrepresented identification with respect to this transaction, is a crime punishable as a felony under Federal law, and may also violate State and/or local law. I further understand that the repetitive purchase of firearms for the purpose of resale to predominantly earn a profit without a Federal firearms license is a violation of Federal law.

22. Transferee's/Buyer's Signature	23. Certification Date		
	Month	Day	Year

Slika 3: Primer dokumenta za nakup orožja 4473

Vir: (https://www.atf.gov/media/18646/download, 2017)

Ob nakupu strelnega orožja v Združenih državah Amerike prodajalec sproži postopek preverjanja kupca prek Nacionalnega sistema za takojšnje preverjanje preteklosti (National Instant Criminal Background Check System – NICS), ki deluje pod okriljem Zveznega preiskovalnega urada (Federal Bureau of Investigation – FBI). NICS preveri, ali kupec izpolnjuje zakonske pogoje za nakup strelnega orožja, pri čemer se preverjajo morebitne kazenske obsodbe in drugi zakonsko določeni razlogi, ki nakup preprečujejo. Če kupec izpolnjuje vse predpisane pogoje, je nakup orožja dovoljen. Po podatkih Zveznega preiskovalnega urada je bilo prek sistema NICS do danes izvedenih več kot 500 milijonov preverjanj, pri čemer je bilo približno dva milijona nakupov zavrnjenih (Federal Bureau of Investigation, b. d.). Za pridobitev strelnega orožja prebivalci v Združenih državah Amerike potrebujejo:

— osebni dokument,

— izpolnjeni dokument 4473,

— preveritev s strani FBI oziroma NICS.

Za pridobitev strelnega orožja prebivalci Evropske unije potrebujejo:

— osebni dokument,

— zdravniško potrdilo (fizična in duševna zanesljivost),

— potrdilo o nekaznovanosti,

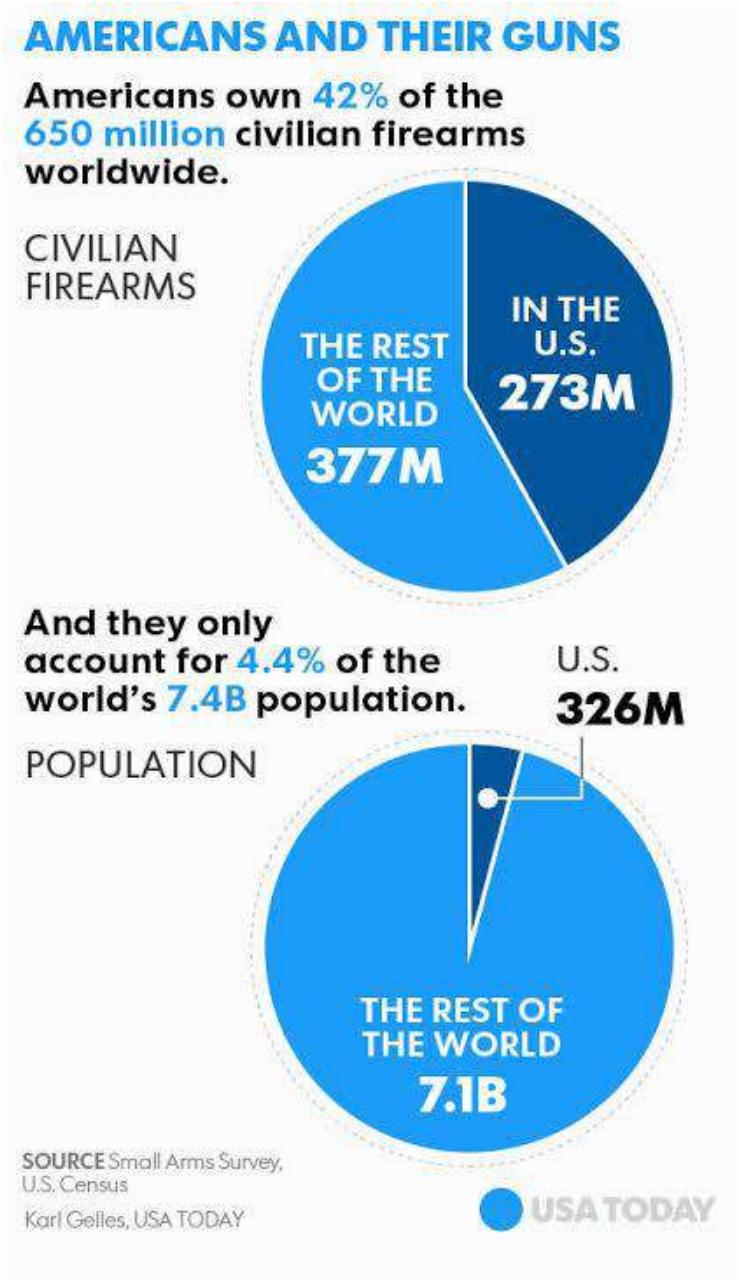
— opravljen preizkus o ravnanju z orožjem,

— potrdilo o upravičenosti do orožja,

— pridobitev dovoljenja z upravne enote,

— orožje se mora registrirati.

V Evropski uniji je v primerjavi z Združenimi državami Amerike praviloma zaznati nižjo stopnjo kaznivih dejanj, povezanih z orožjem. Eden izmed pomembnih dejavnikov, ki prispevajo k tej razliki, je strožja zakonodaja na področju pridobivanja in posedovanja strelnega orožja. V Združenih državah Amerike je dostop do orožja v splošnem lažji, saj je močno povezan z ustavno pravico in se pogoji med posameznimi zveznimi državami bistveno razlikujejo. Zaradi strožjega nadzora v Evropski uniji je posledično tudi manj možnosti za zlorabe in s tem manj kaznivih dejanj, povezanih z orožjem. V drugem ameriškem amandmaju piše, da je pravica osebe, da nosi orožje.

Slika 4: Prikaz lastništva strelnega orožja v ZDA

Vir: (https://eu.usatoday.com/story/news/world/2017/10/03/americans-really-like-their-guns-they-own-42-650-million-civilian-firearms-worldwide/726321001/, 2017)

4 POJAVNE OBLIKE ZLORABE STRELNEGA OROŽJA

4.1 Nasilni kriminal

Nasilni kriminal s strelnim orožjem je v Sloveniji razmeroma redek v primerjavi z mnogimi drugimi državami. Med kazniva dejanja, pri katerih se lahko uporabi strelno orožje, sodijo predvsem umor, uboj, poskus umora, povzročitev hude telesne poškodbe ter grožnje z orožjem. Takšna dejanja imajo pogosto resne posledice za žrtve in predstavljajo veliko nevarnost za javno varnost. K nižjemu številu tovrstnih kaznivih dejanj prispevajo stroga zakonodaja na področju pridobivanja in posedovanja orožja, nadzor nad zakonitimi imetniki orožja ter delo pristojnih organov pri preprečevanju nezakonitega posedovanja in uporabe orožja. Kljub temu posamezni primeri nasilnega kriminala s strelnim orožjem še vedno predstavljajo pomemben varnostni izziv, zato so učinkovito izvajanje zakonodaje, preventivni ukrepi in nadzor nad orožjem ključni za zagotavljanje varnosti prebivalcev. V nadaljevanju bomo opisali posamezna kazniva dejanja.

4.1.1 Uboj s strelnim orožjem

V 115. členu Kazenskega zakonika (KZ-1, 2008) je zapisano: »Kdor komu vzame življenje, se kaznuje z zaporom od petih do petnajstih let. Uboj je odvzem življenja na način brez oteževalnih okoliščin. Za uboj je značilen naklepen odvzem življenja vendar brez kvalificiranih okoliščin, kot so zahrbtnost, koristoljubje.«

PRIMER UBOJA V SLOVENIJI

Na 24UR so objavili zgodbo 66-letnika, ki je streljal na dve osebi, ki sta mu prišli zarubit avtomobil. Natančneje sodni izvršitelj in izvršiteljica. 66-letnik je odreagiral z jezo in prišlo je do prerivanja. Nato se je odločil, da gre v hišo po strelno orožje. Ko je prišel ven, je ustrelil sodnega izvršitelja, ki je na mestu podlegel poškodbam, in na koncu še pomočnico. Ta je poškodbam podlegla v celjski bolnišnici. Osumljencu je bilo izvršenih 15 let zapora (A.K. & STA, 2022).

Iz predstavljenega primera je razvidno, da je pri kaznivem dejanju uboja bistveno protipravno odvzemanja življenja drugi osebi. Smrt lahko nastopi takoj po dejanju ali pa zaradi posledic poškodb šele pozneje, vendar to samo po sebi ne spremeni pravne opredelitve dejanja.

KZ-1 (2008) v 116. členu določa, da se storilec, ki drugemu naklepno vzame življenje pod posebej obteževalnimi okoliščinami, kaznuje z zaporom najmanj petnajstih let. Med kvalificiranimi oblikami umora zakon med drugim navaja storitev dejanja na grozovit ali zahrbten način, zaradi ukrepanja pri varovanju javne varnosti, predkazenskega ali sodnega postopka, zaradi kršitve enakopravnosti, iz koristoljubnosti, morilske sle, brezobzirnega maščevanja ali drugih nizkotnih nagibov ter dejanje, storjeno v hudodelski združbi (KZ-1, 2008).

PRIMER UMORA S STRELNIM OROŽJEM V SLOVENIJI

Po poročanju medijev je moški po razhodu umoril svojo dolgoletno partnerko in nato storil samomor. Orožje je posedoval zakonito. Pristojni organi pred dogodkom niso ugotovili razlogov za odvzem orožja (Dnevnik, 2026).

Predstavljeni primer kaže, da je bilo kaznivo dejanje storjeno z legalno pridobljenim orožjem, kar predstavlja pomemben vidik pri obravnavi uporabe strelnega orožja pri najhujših kaznivih dejanjih.

4.1.2 Grožnja s strelnim orožjem

Grožnja s strelnim orožjem je način kaznivega dejanja, pri katerem storilec uporabi strelno orožje (ne nujno nabito), da žrtvi vzbudi strah. Pri tem se zmanjša žrtvin upor.

PRIMER GROŽNJE S STRELNIM OROŽJEM

V spletnem časopisu Kozjansko.info so zapisali o dogodku, kjer je oseba grozila drugi osebi s strelnim orožjem. V članku (Kozjansko.info, 2025) je zapisano: »Sredi prejšnjega tedna so bili policisti s strani oškodovanca obveščeni, da je na območju med Bučami in Kozjem neznani moški ustavil vozilo oškodovanca, mu pri tem besedno grozil, svoje grožnje pa podkrepil s tem, da je trikrat ustrelil v smeri gozda.«

4.2 Nasilje v družini in intimnopartnerski umori s strelnim orožjem

Nasilje v družini predstavlja eno izmed najpogostejših oblik nasilja, pri katerem lahko prisotnost strelnega orožja bistveno poveča tveganje za najhujše posledice. V primerih družinskega nasilja lahko dostop do orožja poveča verjetnost smrtnega izida, zlasti kadar gre za dolgotrajne konflikte, grožnje ali stopnjevanje nasilja. Med najhujše oblike tovrstnega nasilja sodijo intimnopartnerski umori s strelnim orožjem, pri katerih storilec umori svojega sedanjega ali nekdanjega partnerja oziroma partnerico. Takšna kazniva dejanja imajo pogosto korenine v ljubosumju, posesivnosti, želji po nadzoru ali dolgotrajnem nasilnem vedenju. Zaradi velikega tveganja številne države, tudi Slovenija, namenjajo posebno pozornost preprečevanju nasilja v družini, omejevanju dostopa do orožja pri osebah, ki predstavljajo varnostno tveganje, ter pravočasnemu ukrepanju pristojnih organov.

PRIMER NASILJA S STRELNIM OROŽJEM

Na 24UR je zapisano:« Policisti so v garaži stanovanjske hiše v Halozah našli ustreljeni trupli 37-letne ženske in 61-letnega moškega. Po prvih ugotovitvah gre za umor in samomor. Neuradno naj bi tragediji botrovalo ljubosumje. 24 let mlajša partnerica naj bi 61-letnika v preteklosti že prijavila zaradi groženj« (N.Š. & V.L., 2014).

4.3 Množični strelski pohodi

Množični strelski pohodi so v Združenih državah Amerike bistveno pogostejši kot v Evropi. Čeprav se tudi v evropskih državah občasno zgodijo odmevni primeri množičnih streljanj, gre praviloma za redkejše dogodke. Razlika je med drugim povezana z različno zakonodajo na področju dostopa do strelnega orožja. Večina evropskih držav ima strožje pogoje za pridobitev in posedovanje orožja, ki vključujejo preverjanje zanesljivosti posameznika, zdravstvene sposobnosti ter utemeljenega razloga za posedovanje orožja.

Raziskave so pokazale, da so Združene države Amerike med letoma 1976 in 2012 predstavljale od 16 do 26 odstotkov vseh primerov množičnega streljanja na javnih mestih na svetu. Ocene so pokazale, da delež v ZDA v skupnem številu od štiri do šestkrat večji od njihovega štiriodstotnega deleža v svetovnem prebivalstvu (Duwe idr., 2022).

Množični strelski pohodi se lahko zgodijo na različnih lokacijah, najpogosteje pa v izobraževalnih ustanovah, na delovnih mestih, javnih površinah, v verskih objektih, gostinskih

lokalih ter na javnih prireditvah. Vzroki zanje so različni in lahko vključujejo osebne zamere, družinske spore, psihološke težave ali ideološke motive, zato jih strokovna literatura obravnava kot raznoliko skupino nasilnih kaznivih dejanj.

4.3.1 Teroristično motivirani strelski pohodi

Teroristični strelski napadi predstavljajo obliko organiziranega ali posameznega nasilja, pri katerem storilci s strelnim orožjem napadejo večje število ljudi z namenom povzročitve čim več žrtev, širjenja strahu in doseganja političnih, verskih ali ideoloških ciljev. Beseda terorizem izhaja iz francoske besede *terreur,* kar pomeni ekstremen strah (Krunič, 1997). Takšni napadi se najpogosteje zgodijo na javnih mestih, kot so letališča, železniške postaje, nakupovalna središča, koncertna prizorišča, verski objekti ali druge lokacije z večjim številom ljudi. V primerjavi z drugimi množičnimi strelskimi napadi je pri terorističnih napadih glavni motiv doseganje širšega družbenega ali političnega učinka, ne pa osebni konflikt ali maščevanje.

Europol vsako leto pripravi poročilo, v katerem predstavi najnovejše trende, grožnje in dejavnosti, povezane z različnimi oblikami terorizma. Pri pripravi poročila uporablja podatke, ki jih posredujejo države članice Evropske unije, partnerji agencije Europol ter informacije iz javno dostopnih virov.

Po podatkih Europol je bilo v poročilu o stanju in trendih terorizma v Evropski uniji za leto 2024 navedeno, da je bilo v letu 2023 na območju Evropske unije zabeleženih skupno 120 terorističnih napadov. Med njimi je bilo 98 izvedenih napadov, devet neuspelih poskusov ter 13 preprečenih terorističnih načrtov. V primerjavi z letom 2022, ko je bilo zabeleženih 28 napadov, in letom 2021 z 18 napadi, podatki kažejo na izrazito povečanje števila terorističnih napadov v letu 2023.

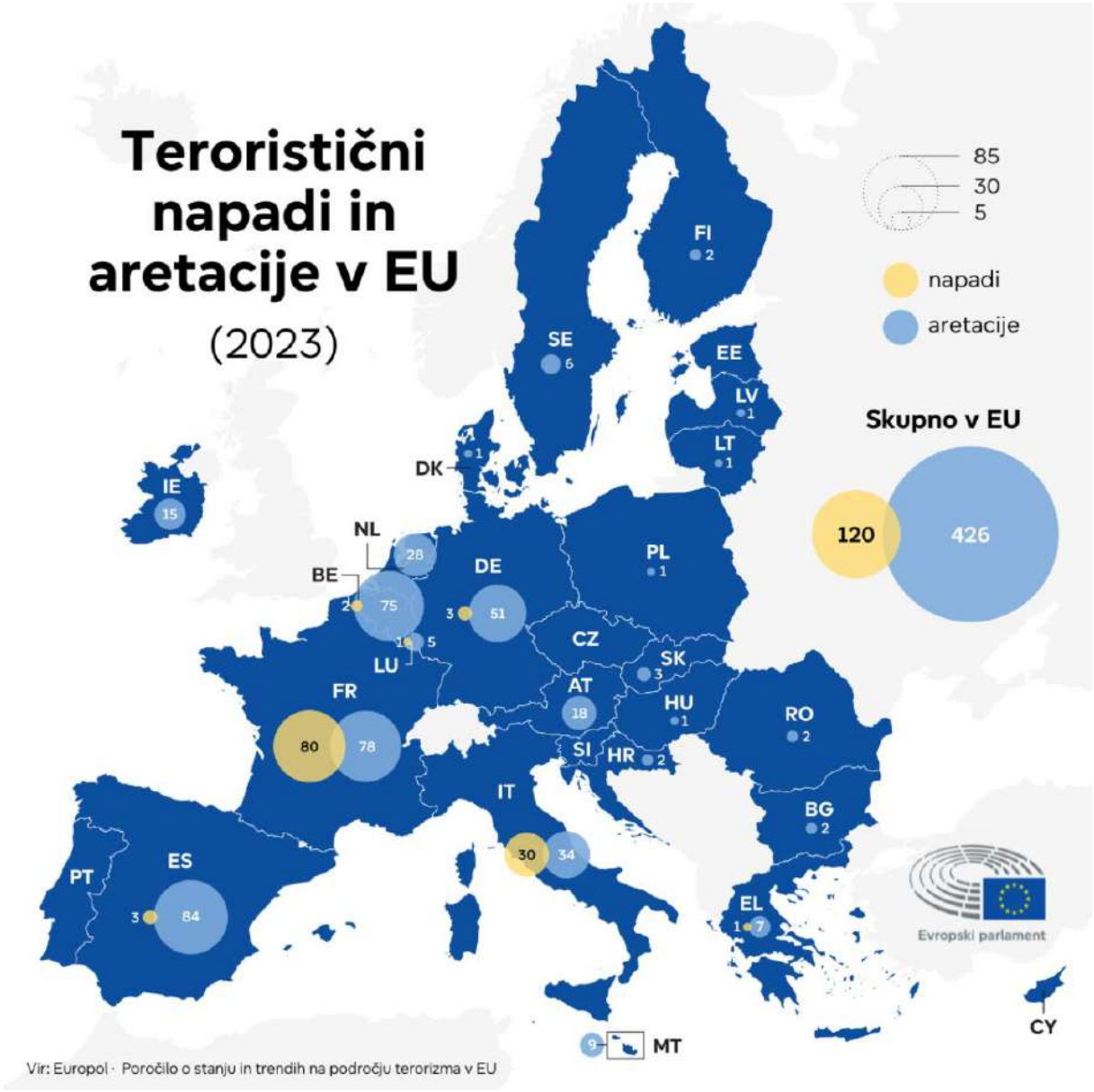
Analizirani podatki kažejo, da je bila med obravnavanimi državami terorizmu najbolj izpostavljena Francija, kjer je bilo zabeleženih 80 terorističnih napadov, sledila je Italija s 30 napadi. V preostalih državah je bilo število napadov bistveno nižje: v Nemčiji in Španiji po trije, v Belgiji dva ter v Grčiji in Luksemburgu po en napad. Največ napadov so izvedle Džihadistične[3] skupine. Najsmrtonosnejši napad je bil ravno iz te skupine (Evropski parlament, 2025).

[3] Cilj džihadističnih skupin je ustvariti Islamsko državo, v kateri bo veljalo le islamsko pravo.

Slika 5: Teroristični napad v Franciji

Vir:(https://www.nytimes.com/video/world/europe/100000003435194/eyewitness-videos-of-paris-terror-attack.html, 2015)

Slika 6: Prikaz terorističnih napadov v EU

Vir: (https://www.europarl.europa.eu/topics/sl/article/20250124STO26468/terorizem-v-eu, 2023)

4.3.2 Katero orožje uporabljajo pri terorističnih napadih?

Leta 2015 je pri teroristih postalo zelo priljubljeno orožje AK-47. To je 4-kilogramska puška, ki jo je bilo mogoče pridobiti na črnem trgu za 100 EUR (Guardian, 2015).

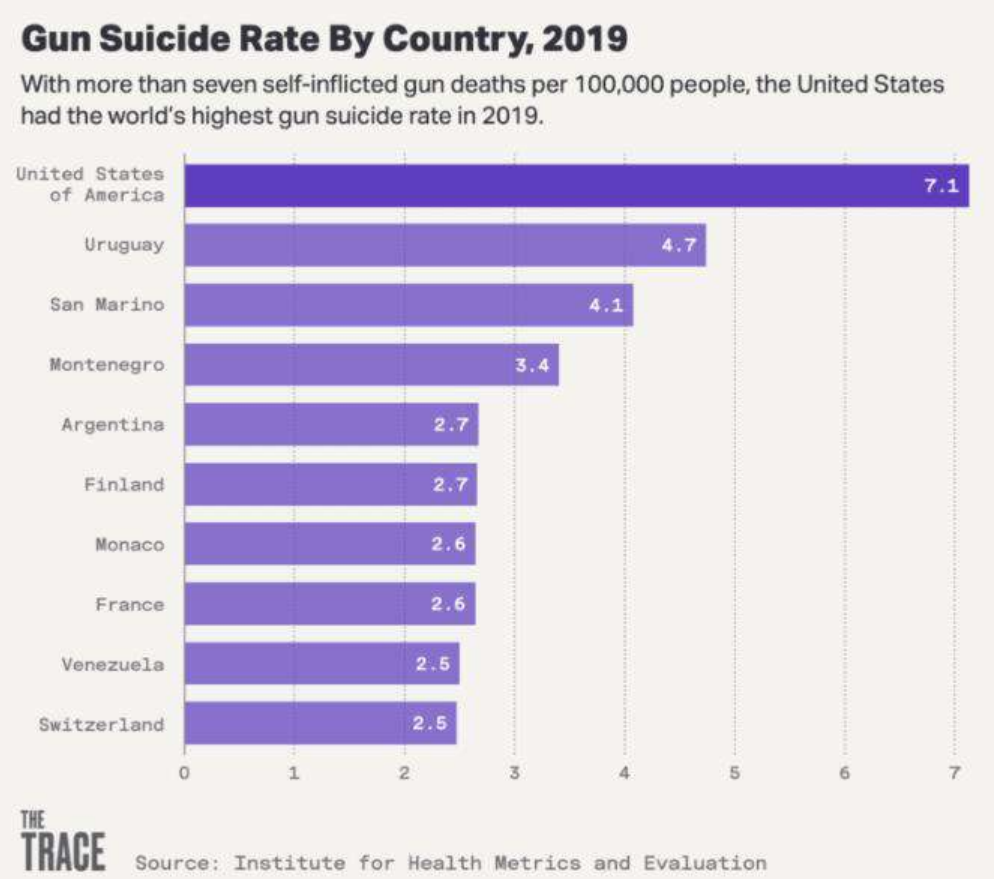

Slika 7: AK-47

Vir: (https://www.therange702.com/blog/ak-47-features-specs-and-history/, 2016)

4.4 Samomori s strelnim orožjem

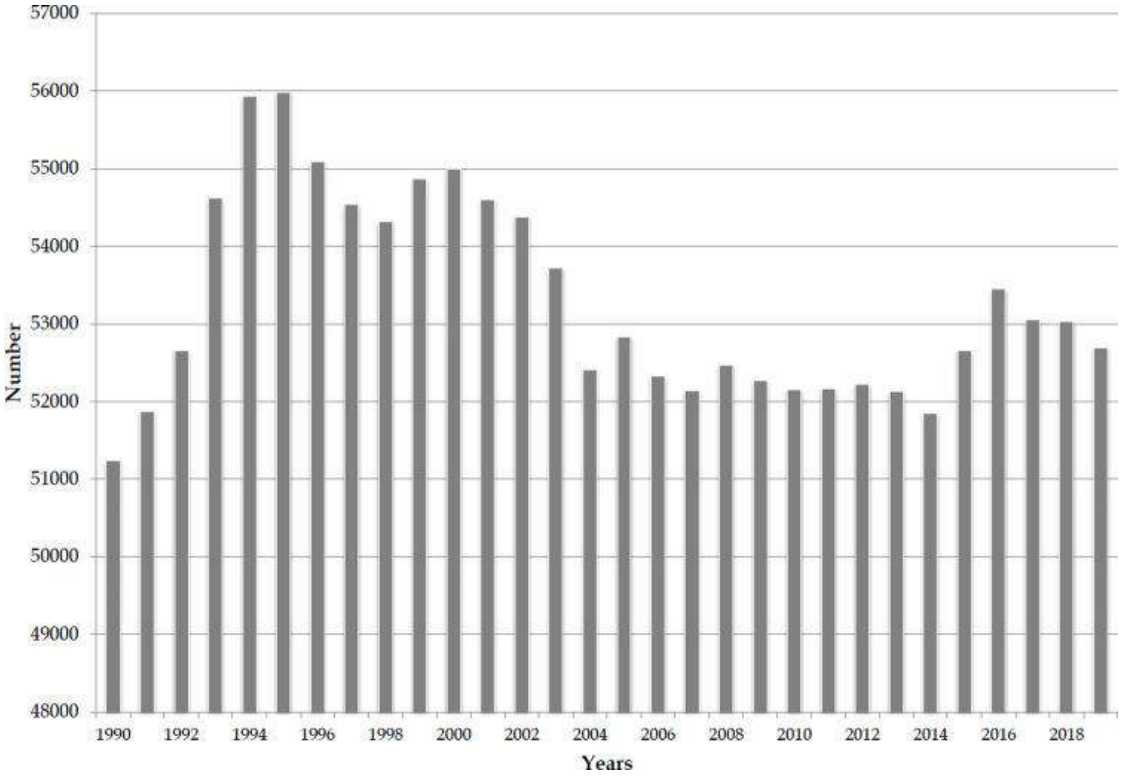
Ker je v Združenih državah Amerike orožje tako lahko dostopno, je v letu 2009 bilo storjenih 36.000 samomorov. Od tega si je 19.000 ljudi sodilo s strelnim orožjem. V Sloveniji si je istega leta vzelo življenje 448 oseb. Če primerjamo Japonsko in Združene države Amerike, imajo Japonci dve smrtni žrtvi zaradi strelnega orožja na leto. V ZDA je v primerjavi z drugimi NATO državami stopnja samomorov 10-krat višja (Petrović, 2012).

Slika 8: Grafikon samomorov v posameznih državah leta 2019

Vir: (https://www.thetrace.org/2021/10/why-more-shootings-in-america-gun-violence-data-research/, 2021)

Po podatkih Ilic idr. (2022) je bilo leta 2019 v Združenih državah Amerike s strelnim orožjem storjenih 52.694 samomorov, od tega 45.110 med moškimi in 7.584 med ženskami. Avtorji navajajo tudi, da so leta 2016 samomori s strelnim orožjem v Združenih državah Amerike predstavljali 35,5 % vseh samomorov s strelnim orožjem na svetu. Poleg tega ugotavljajo, da se je število samomorov s strelnim orožjem med letoma 1990 in 1995 povečalo z 51.241 na 55.983 primerov (Ilic idr., 2022).

Slika 9: število samomorov med letoma 1990 in 2018

Vir: (https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9132310/, 2022)

4.5 Nesreče zaradi malomarnega ravnanja in nepravilnega shranjevanja

Orožje mora biti shranjeno tako, da ima dostop do njega samo lastnik. Orožje mora biti shranjeno ločeno od streliva v ognjevzdržni omari ali sefu (ZOro, 2001). Nekateri posamezniki orožja ne hranijo v skladu s predpisi. Zaradi tega pride do nesreč, saj do orožja dostopajo otroci in nepooblaščene osebe, ki orožja ne znajo uporabljati. Do nesreče lahko pride med čiščenjem, če lastnik pozabi izprazniti orožje. Če orožje ni pravilno shranjeno, lahko do njega dostopajo otroci in mladostniki, ki jih to zanima in tako pride do nesreče. Skrito ni enako zaklenjeno in varno. Po svetu je veliko zgodb, kjer so otroci po nesreči ustrelili sebe ali starše. Otrok ne ve, da je pištola nevarna, zato je pomembno, da jim ni dostopna. Pravilna hramba orožja je ključni steber preventivne varnosti, saj preprečuje, da bi se legalno in registrirano orodje v napačnih rokah spremenilo v smrtonosno nevarnost.

4.6 Uporaba strelnega orožja kot silobran

»Dejanje, ki je storjeno v silobranu, ni protipravno. Silobran je obramba, ki je nujno potrebna, da storilec odvrne od sebe ali koga drugega istočasen protipraven napad« (KZ-1, 2008).

Poznamo tudi prekoračitev silobrana, ki nastopi, kadar obramba preseže meje, ki so nujno potrebne za odvrnitev istočasnega protipravnega napada. V takšnem primeru lahko sodišče storilca kaznuje mileje, če pa je do prekoračitve prišlo zaradi močne razdraženosti ali prestrašenosti, povzročene z napadom, mu lahko kazen tudi odpusti. V slovenski sodni praksi je bil leta 2018 obravnavan tudi primer, pri katerem sodišče ni ugotovilo, da bi šlo za silobran ali za prekoračitev silobrana, saj za uporabo tega instituta niso bili izpolnjeni zakonski pogoji.

Primer uporabe strelnega orožja se je zgodil v Krčevini pri Vurbergu, kjer so štirje moški poskušali vlomiti v stanovanjsko hišo. Lastnik hiše jih je pri tem zalotil in uporabil pištolo Glock 17. Sprva je z balkona izstrelil opozorilne strele, nato pa se je odpravil na dvorišče, kjer je nadaljeval streljanje. Med premikanjem je enega izmed storilcev med begom zadel in mu povzročil smrtno poškodbo. V kazenskem postopku je sodišče presodilo, da ravnanja lastnika ni mogoče šteti za silobran niti za prekoračitev silobrana. Ugotovljeno je bilo, da uporaba strelnega orožja ni bila usmerjena v neposredno odvrnitev protipravnega napada, temveč je bila motivirana z maščevanjem, zato pogoji za sklicevanje na silobran niso bili izpolnjeni (Vrhovno sodišče Republike Slovenije, 2021). Silobran s strelnim orožjem je, ko je oseba v neposredni nevarnosti za svoje življenje. Zgoditi se mora hkrati kot napad nanjo.

Slika 10: Kraj dogodka

Vir: (https://vecer.com/kronika/krcevina-pri-vurbergu-za-napadalci-streljal-vse-do-avta-6687237, 2019)

5 VZROKI IN DEJAVNIK TVEGANJA ZA ZLORABO

5.1 Psihološki dejavniki

Na zlorabo strelnega orožja vplivajo različni individualni in socialni dejavniki, med katerimi literatura najpogosteje izpostavlja jezo, maščevalnost, impulzivnost, ljubosumje, zlorabo alkohola in prepovedanih drog, agresivnost ter v posameznih primerih tudi duševne motnje. Raziskave o strelskih napadih v šolah kažejo, da napadi praviloma niso popolnoma spontani, temveč so pogosto načrtovani že pred njihovo izvedbo. Večina storilcev pred napadom žrtvam ni neposredno grozila, številni pa so že pred dejanjem kazali znake psihične stiske oziroma potrebe po strokovni psihološki pomoči. Pomemben dejavnik tveganja predstavlja tudi medvrstniško nasilje, saj je bil velik delež storilcev pred napadom žrtev trpinčenja ali ustrahovanja, kar je lahko prispevalo k stopnjevanju njihove stiske in nasilnega vedenja. Dostop do orožja so imeli že pred napadom. V napad so vključevali tudi prijatelje in sošolce. Raziskave so pokazale, da je večina napadalcev bila starih od 16 do 21. Dve tretjini ni nikoli povzročala težav v šoli. Tri četrtine napadalcev je bilo pred napadom trpinčenih in užaljenih. Kazali so tudi znake depresivnosti in hoteli so storiti samomor. Nekateri so dobili navdih po filmih in igricah, nekateri pa so to izkazovali, da so pisali eseje in pesmi. Nekateri so kazali primanjkovanje empatije[4] in sadistične težnje[5]. Samo četrtina napadov se je končala s posredovanjem policije (Umek, 2013).

5.1.1 Impulzivnost

Impulzivnost predstavlja osebnostno značilnost, za katero je značilno hitro in nepremišljeno odzivanje brez ustreznega premisleka o posledicah lastnega ravnanja. Pri osebah z izrazitejšo impulzivnostjo je večja verjetnost, da bodo v konfliktnih ali čustveno napetih situacijah reagirale agresivno, zlasti kadar imajo dostop do strelnega orožja.

Študija v letu 1967 je pokazala, da samo pogled na pištolo poveča agresijo. To imenujemo učinek orožja (Benjamin, 2017).

[4] Razumevanje čustev druge osebe zunaj lastne perspektive.

[5] Uživanje ob izdajanju bolečine drugim.

5.1.2 Jeza in maščevanje

Maščevanje pa predstavlja namerno željo po povzročitvi škode osebi, ki jo posameznik dojema kot odgovorno za svojo stisko ali trpljenje. Kadar se intenzivna jeza in želja po maščevanju združita z dostopom do strelnega orožja, se lahko poveča tveganje za nasilna kazniva dejanja, kot so umori, poskusi umorov ali hude grožnje.

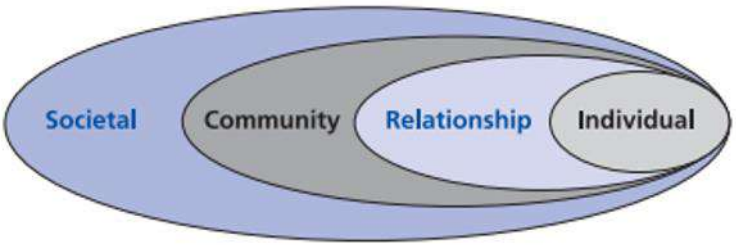
Nevroznanstvene in vedenjske raziskave kažejo, da lahko občutek krivice pri posamezniku sproži močno željo po maščevanju. Pri tem se lahko aktivirajo podobni možganski sistemi, ki so povezani z občutkom nagrade in zadovoljstva, kot pri nekaterih oblikah odvisnosti. To pomeni, da lahko posameznik pri razmišljanju o maščevanju pričakuje določeno čustveno olajšanje ali zadovoljstvo. Na podlagi teh ugotovitev avtorji menijo, da bi lahko koncept vedenjske odvisnosti predstavljal enega izmed načinov za boljše razumevanje nastanka nasilnega vedenja in dejavnikov, ki vplivajo na odločitev posameznika za nasilno ravnanje (Anderson in Bushman, 2018).

5.1.3 Ljubosumje

Ljubosumje je eden izmed psiholoških dejavnikov, ki lahko v določenih okoliščinah prispeva k nasilni uporabi strelnega orožja. Gre za čustveni odziv, ki se pogosto pojavi zaradi strahu pred izgubo partnerja, občutka zavrnitve ali ogroženosti partnerskega odnosa. Če je ljubosumje intenzivno in ga spremljajo posesivnost, želja po nadzoru ter nezmožnost obvladovanja čustev, lahko poveča tveganje za nasilno vedenje. V primerih nasilja v družini in intimnopartnerskih umorov je ljubosumje pogosto prepoznano kot eden izmed motivov storilca. Kadar ima posameznik hkrati dostop do strelnega orožja, se lahko zaradi njegove smrtonosnosti bistveno povečajo posledice nasilnega dejanja. Ljubosumje je opredeljeno kot ljubosumni občutki ali stiska zaradi razmerja sedanjega ali nekdanjega intimnega partnerja ali domnevnega razmerja z drugo osebo. Johnson (2024) je v raziskavi, ki je zajela 5.335 primerov umorov intimnih partnerjev ter umorov, ki jim je sledil samomor storilca, ugotovil, da je bilo ljubosumje kot motiv prisotno v 9 % primerov umora–samomora, medtem ko je bilo pri umorih brez samomora storilca ugotovljeno v 6 % primerov. Nadaljnja analiza je pokazala, da je bilo ljubosumje kot povod za dejanje pri primerih umora–samomora ugotovljeno približno 3,5-krat pogosteje kot pri primerih, ki so se končali zgolj z umorom (Johnson, 2024).

5.2 Sociološki in okoljski dejavniki

Na zlorabo strelnega orožja ne vplivajo le osebnostne in psihološke značilnosti posameznika, temveč tudi sociološki in okoljski dejavniki. Med pomembne sociološke dejavnike sodijo družinske razmere, socialno okolje, vrstniški vplivi, socialna izključenost ter izpostavljenost nasilju. Posamezniki, ki odraščajo v okolju, kjer so nasilje, kriminal ali zloraba substanc pogosti, imajo večjo verjetnost za razvoj nasilnih vedenjskih vzorcev (World Health Organisation, 2002).

Slika 11: Ekološki model za razumevanje nasilja

Vir: (https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/a25476ed-8585-47f3-986e-9d0e7f5e9f1b/content, 2002)

5.2.1 Posameznik

Prva raven ekološkega modela se osredotoča na biološke značilnosti in osebno življenjsko zgodovino posameznika, ki lahko vplivajo na njegovo vedenje. Poleg bioloških in demografskih dejavnikov vključuje tudi osebnostne ter vedenjske značilnosti, kot so impulzivnost, nižja stopnja izobrazbe, zloraba psihoaktivnih snovi ter predhodne izkušnje z nasiljem ali zlorabami. Namen te ravni je prepoznati dejavnike, ki povečujejo verjetnost, da bo posameznik postal storilec ali žrtev nasilja (World Health Organisation, 2002).

5.2.2 Odnos

Druga raven ekološkega modela obravnava vpliv bližnjih socialnih odnosov na tveganje za nasilje. Mednje sodijo odnosi z družinskimi člani, partnerji in vrstniki, ki lahko pomembno vplivajo na verjetnost, da posameznik postane žrtev ali storilec nasilja. Pri nasilju v družini in intimno partnerskem nasilju lahko skupno bivanje ali pogosti stiki z nasilno osebo povečajo možnost ponavljajočih se nasilnih dejanj. Raziskave prav tako kažejo, da so mladi bolj nagnjeni k nasilnemu ali drugemu tveganemu vedenju, kadar takšno ravnanje spodbujajo ali odobravajo njihovi vrstniki. Družina, partnerji in prijatelji imajo zato pomembno vlogo pri oblikovanju posameznikovega vedenja, vrednot in življenjskih izkušenj (World Health Organisation, 2002).

5.2.3 Družbeno okolje

Tretja raven ekološkega modela se osredotoča na širše družbeno okolje, v katerem posameznik živi in vzpostavlja socialne odnose, kot so šole, delovna mesta in lokalna skupnost. Namen te ravni je prepoznati značilnosti okolja, ki lahko vplivajo na večje tveganje za nastanek nasilja ali viktimizacijo. Raziskave kažejo, da so z večjo pojavnostjo nasilja povezani dejavniki, kot so pogosta selitev prebivalcev, velika raznolikost prebivalstva brez močnih socialnih vezi ter visoka gostota poselitve. Prav tako so večjemu tveganju za nasilje pogosto izpostavljene skupnosti, v katerih so prisotni problemi, kot so trgovina z drogami, visoka stopnja brezposelnosti in druge socialno-ekonomske težave (World Health Organisation, 2002).

5.2.4 Vpliv družbenih dejavnikov

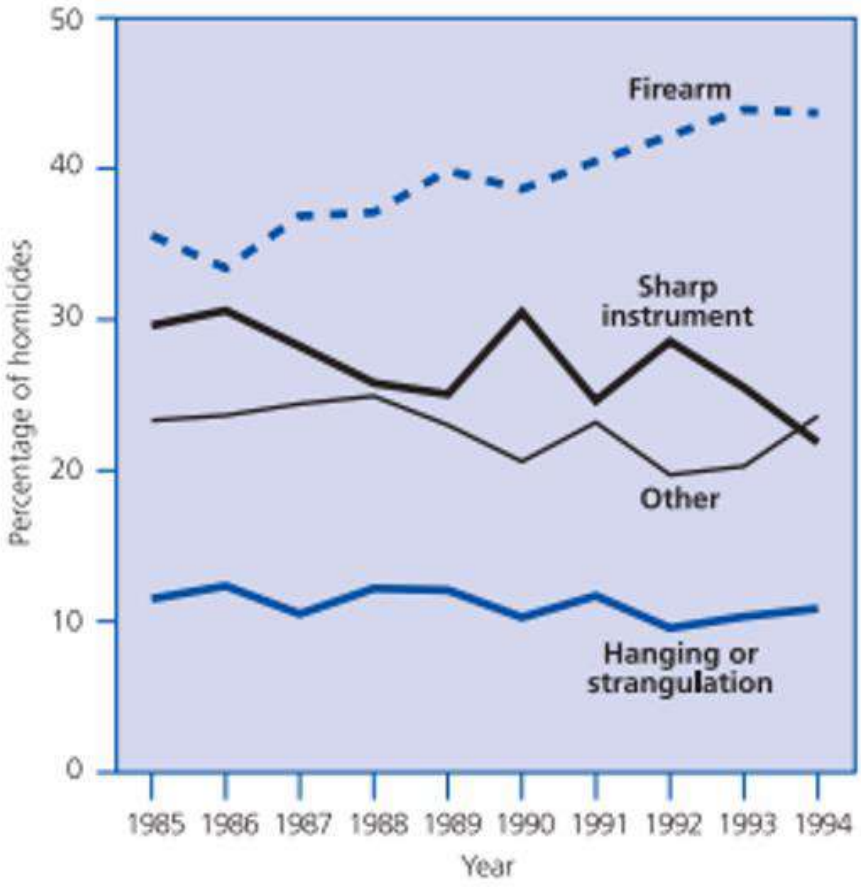
Četrta in najširša raven ekološkega modela obravnava vpliv družbenih dejavnikov, ki lahko vplivajo na pojavnost nasilja v družbi. Ta raven vključuje kulturne vrednote, družbene norme, politične razmere ter gospodarske in socialne politike, ki lahko ustvarjajo okolje, kjer je nasilje bolj sprejemljivo ali se težje preprečuje. Med pomembne dejavnike sodijo prepričanja, ki nasilje predstavljajo kot primeren način reševanja konfliktov, norme, ki podpirajo neenakost med spoloma, pretirano uporabo sile s strani državnih organov ali druge oblike družbene neenakosti.

Na pojav nasilja lahko vplivajo tudi širši družbeni pogoji, kot so gospodarska neenakost, omejen dostop do izobraževanja, socialna izključenost in druge razlike med posameznimi

skupinami prebivalstva. Ekološki model poudarja, da nasilja ni mogoče razložiti zgolj z značilnostmi posameznika, temveč je posledica medsebojnega vpliva različnih dejavnikov, ki delujejo na ravni posameznika, družine, skupnosti in celotne družbe. Model prav tako prikazuje, da se lahko dejavniki tveganja za nasilje spreminjajo glede na življenjsko obdobje posameznika (World Health Organisation, 2002).

5.2.5 Nasilje pri mladih

Med letoma 1985 in 1994 je več kot 70-% nasilje v Ameriki vključevalo uporabo strelnega orožja.

Slika 12: Prikaz načinov umora pri mladih

Vir:(https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/a25476ed-8585-47f3-986e-9d0e7f5e9f1b/content, 2002)

Nasilno vedenje pri mladih se lahko razvija na različne načine. Pri nekaterih otrocih se že v zgodnjem otroštvu pojavijo vedenjske težave, ki se lahko sčasoma stopnjujejo v resnejše oblike agresivnega vedenja v obdobju mladostništva. Posamezniki, pri katerih se nasilno vedenje začne razvijati zgodaj in se nadaljuje skozi različna življenjska obdobja, pogosto predstavljajo skupino z večjim tveganjem za ponavljajoče se nasilne vzorce tudi v odraslosti. Dolgoročne raziskave kažejo, da je agresivno vedenje v otroštvu lahko pomemben kazalnik poznejšega nasilnega vedenja v mladostništvu in zgodnji odraslosti. Otroci, ki že zgodaj kažejo večjo stopnjo agresivnosti, imajo večjo verjetnost, da bodo tudi pozneje v življenju izražali nasilna vedenja. Razvoj nasilja zato pogosto ni posledica enega samega dogodka, temveč postopnega oblikovanja vedenjskih vzorcev, na katere vplivajo osebni, družinski in okoljski dejavniki (World Health Organisation, 2002).

5.3 Črni trg in ilegalna trgovina z orožjem

Črni trg s strelnim orožjem predstavlja eno izmed pomembnih varnostnih tveganj, saj omogoča dostop do orožja osebam, ki za njegovo posedovanje ne izpolnjujejo zakonsko določenih pogojev. Za razliko od zakonite nabave orožja, kjer so določeni postopki preverjanja, izdaje dovoljenj in registracije, trgovanje na črnem trgu poteka zunaj nadzora pristojnih organov. Takšno orožje se lahko uporablja pri različnih oblikah kriminalitete, kot so umori, ropi, grožnje, organizirani kriminal in teroristični napadi.

Organizirane kriminalne združbe pri izvajanju svojih nezakonitih dejavnosti pogosto uporabljajo strelno orožje, saj jim omogoča izvajanje nasilnih kaznivih dejanj ter zaščito njihovih kriminalnih dejavnosti. Kljub temu je nezakoniti trg strelnega orožja v Evropski uniji razmeroma omejen. Trgovanje običajno poteka v manjšem obsegu, pri čemer je orožje največkrat namenjeno osebni uporabi posameznikov ali pa se dobavlja za vnaprej dogovorjena naročila. Po ugotovitvah Europola večina nezakonitega strelnega orožja in kriminalnih združb, ki sodelujejo pri trgovini z orožjem, izvira z območja Zahodnega Balkana ter iz držav nekdanje Sovjetske zveze. Na območju Zahodnega Balkana je po preteklih oboroženih spopadih ostalo veliko nezakonito posedovanega orožja, ki še vedno predstavlja pomemben vir za črni trg. V nezakonito trgovino z orožjem so vključene tudi nekatere prepovedane motoristične tolpe, ki so svojo dejavnost razširile na območje Zahodnega Balkana. Organizirane kriminalne združbe pri tihotapljenju orožja pogosto uporabljajo že vzpostavljene kriminalne poti in mreže, ki jih uporabljajo tudi za druge oblike nezakonite dejavnosti. Europol ima pomembno vlogo pri

podpori državam članicam Evropske unije v boju proti nezakoniti trgovini z orožjem in eksplozivi. Strokovnjaki Europola pri mednarodnih preiskavah tesno sodelujejo s strokovnjaki za boj proti terorizmu z namenom odkrivanja in razbijanja kriminalnih mrež, ki terorističnim skupinam dobavljajo strelno orožje in strelivo. Poleg operativnega sodelovanja Europol državam članicam nudi tudi analitično in strokovno podporo pri razvoju zmogljivosti za odkrivanje ter preprečevanje nezakonitih dejavnosti na temnem spletu, ki predstavlja eno izmed pomembnih okolij za trgovanje z orožjem (EUROPOL, 2025).

Primer uspešnega mednarodnega sodelovanja pri preprečevanju nezakonite trgovine z orožjem predstavlja policijska akcija, izvedena maja 2025 v Belgiji in Avstriji. Akcijo so ob podpori Europola izvedli belgijski in avstrijski varnostni organi, pri čemer so zasegli 74 kosov strelnega orožja, odkrili laboratorij za proizvodnjo sintetičnih drog ter prijeli enajst osumljencev. Preiskava je pokazala, da je kriminalna mreža nezakonito trgovala z različnimi vrstami orožja, med drugim s pištolami, jurišnimi puškami in metalci granat. Primer kaže na pomen mednarodnega sodelovanja pri odkrivanju in preprečevanju organizirane kriminalitete ter nezakonite trgovine s strelnim orožjem. Med izvedbo policijske akcije so pristojni organi zasegli večjo količino orožja in drugega nezakonitega materiala. Med zaseženim je bilo 63 pištol, štiri mitraljezi, štiri puške, revolver, dve alarmni pištoli ter več nabojnikov za avtomatsko orožje. Poleg orožja so policisti na eni izmed preiskanih lokacij odkrili tudi laboratorij za proizvodnjo prepovedanih drog, v katerem je bilo zaseženih več kot 450 kilogramov nove sintetične droge. Ugotovljeno je bilo tudi, da je bil objekt uporabljen kot skladišče za nezakonite cigarete, kar kaže na povezanost različnih oblik organizirane kriminalitete (EUROPOL, 2025).

Slika 13: Zaseženo orožje

Vir: (https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/74-handguns-and-automatic-rifles-seized-11-firearms-traffickers-arrested)

Slika 14: Zaseženo orožje

Vir: (https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/74-handguns-and-automatic-rifles-seized-11-firearms-traffickers-arrested)

6 PREPREČEVANJE IN NADZOR NAD ZLORABO STRELNEGA OROŽJA

6.1 Predvidene kazni

V 22. členu KZ-1 (2008) je navedeno: »Če posameznik pri obrambi preseže meje dovoljenega silobrana, lahko sodišče pri odmeri kazni upošteva okoliščine primera in mu izreče milejšo kazen. Kadar je do prekoračitve silobrana prišlo zaradi močne prestrašenosti ali razburjenosti, ki jo je povzročil neposreden napad, pa lahko sodišče storilca tudi oprosti kazni.«

V 29. členu KZ-1 (2008) je določeno, da oseba ni kazensko odgovorna, če ob storitvi protipravnega dejanja ni bila prištevna**.** Za neprištevno se šteje oseba, ki zaradi duševne motnje ali duševne manjrazvitosti v času storitve dejanja ni mogla razumeti pomena svojega ravnanja ali ni mogla nadzorovati svojega vedenja. Če je bila sposobnost razumevanja dejanja ali obvladovanja lastnega ravnanja zaradi takšnega stanja bistveno zmanjšana, lahko sodišče storilca kaznuje mileje.

Predvidene kazni so zapor, denarna kazen, izgon tujca iz države. V 115. členu KZ-1 (2008) je določeno, da se oseba, ki drugi osebi odvzame življenje, kaznuje s kaznijo zapora od petih do petnajstih let. Če je dejanje storjeno s strani dveh ali več oseb, ki so se povezale z namenom izvršitve uboja, je za storilce predpisana strožja kazen, in sicer zapor od desetih do petnajstih let.

V 116. členu KZ-1 (2008) je določeno kaznivo dejanje umora. Za umor gre, kadar storilec drugi osebi namerno odvzame življenje v okoliščinah, ki predstavljajo posebno težke oblike tega kaznivega dejanja. Mednje sodijo na primer grozovit ali zahrbten način izvršitve, dejanje zaradi vplivanja na delo pristojnih organov, iz sovražnih oziroma diskriminatornih razlogov, iz koristoljubja, zaradi prikrivanja drugega kaznivega dejanja, iz brezobzirnega maščevanja ali drugih posebej nizkotnih nagibov. Prav tako se kot hujša oblika šteje umor, storjen v okviru hudodelske združbe. Za takšno dejanje je predpisana kazen zapora najmanj petnajst let.

V 122. členu KZ-1 (2008) je opisano kaznivo dejanje lahke telesne poškodbe. Storilec se kaznuje, če pri drugi osebi povzroči poškodbo, zaradi katere je začasno prizadet del telesa ali organ, zmanjšana sposobnost za delo, poslabšan videz ali začasno okvarjeno zdravje. Za takšno dejanje je predpisana denarna kazen ali kazen zapora do enega leta. Če je bila telesna poškodba

povzročena z orožjem, nevarnim orodjem ali drugim nevarnim sredstvom oziroma na način, pri katerem bi lahko nastala hujša poškodba, je predpisana strožja kazen zapora do treh let.

V 123. členu KZ-1 (2008) je opredeljeno kaznivo dejanje hude telesne poškodbe. Za to kaznivo dejanje gre, kadar storilec drugi osebi povzroči tako resno poškodbo ali škodo na zdravju, da je zaradi tega ogroženo njeno življenje, trajno poškodovan pomemben del telesa ali organ, bistveno zmanjšana sposobnost za delo oziroma nastanejo druge hujše posledice za zdravje ali telesni videz poškodovanca. Za takšno dejanje je predpisana kazen zapora od šestih mesecev do petih let.

Pri uporabi strelnega orožja lahko zaradi resnosti poškodb pogosto pride do izpolnitve znakov hude telesne poškodbe, saj lahko strel povzroči smrtno nevarne ali trajne posledice za poškodovanca.

V 124. členu KZ-1 (2008) je opredeljeno kaznivo dejanje posebno hude telesne poškodbe. Za to dejanje gre, kadar storilec povzroči tako resne poškodbe, da je neposredno ogroženo življenje poškodovanca, pride do trajne in hude poškodbe pomembnega dela telesa ali organa, trajne nezmožnosti za delo, trajne skaženosti ali trajne hude okvare zdravja. Za takšno kaznivo dejanje je predpisana kazen zapora od enega do desetih let. Če zaradi tako hude telesne poškodbe poškodovana oseba umre, se storilec kaznuje strožje, in sicer z zaporom od treh do petnajstih let.

135. člen KZ-1 (2008) zajema kaznivo dejanje grožnje. Storilec odgovarja za grožnjo, kadar drugi osebi z namenom zastraševanja ali povzročanja vznemirjenja resno zagrozi z napadom na njeno življenje, telo ali prostost oziroma z uničenjem njenega premoženja večje vrednosti. Kaznivo dejanje obstaja tudi v primeru, ko je grožnja usmerjena proti bližnji osebi žrtve. Za takšno dejanje je predpisana denarna kazen ali zapor do šestih mesecev. Če je grožnja storjena proti več osebam, z uporabo orožja, nevarnega orodja ali na način, pri katerem bi lahko nastala hujša telesna poškodba oziroma resna okvara zdravja, gre za hujšo obliko kaznivega dejanja, za katero je predpisana strožja kazen, in sicer denarna kazen ali zapor do enega leta.

V 108. členu KZ-1 (2008) je navedeno kaznivo dejanje terorizma. Za terorizem gre, kadar posameznik z namenom resnega ogrožanja ali uničenja ustavnih, gospodarskih, socialnih ali političnih temeljev države oziroma mednarodne organizacije izvede ali grozi z izvedbo določenih nasilnih dejanj. Namen takšnega ravnanja je lahko tudi povzročanje hudega strahu med prebivalstvom ali prisiljevanje države oziroma mednarodne organizacije k določenemu ravnanju.

Med dejanja, ki lahko predstavljajo teroristično dejanje, sodijo napadi na življenje ali telo ljudi, hude kršitve človekovih pravic in svoboščin, ugrabitve oziroma jemanje talcev ter večje uničevanje državnih, javnih ali drugih pomembnih objektov in prometne infrastrukture. To se kaznuje z zaporom od treh do petnajst let. Če pri dejanju nastanejo smrtne žrtve, se to kaznuje z zaporom najmanj 15 let.

6.2 Sankcioniranje nedovoljene proizvodnje in prometa z orožjem

V 307. členu KZ-1 (2008) je navedeno kaznivo dejanje nedovoljene proizvodnje in prometa z orožjem ali eksplozivom**.** Storilec tega kaznivega dejanja je oseba, ki brez dovoljenja izdeluje, sestavlja, prodaja, izmenjuje, dobavlja, uvaža, izvaža ali kako drugače nedovoljeno ravna s strelnim, kemičnim, biološkim ali jedrskim orožjem, strelivom, eksplozivom oziroma vojaškim orožjem in opremo, katerih promet ali posedovanje sta prepovedana ali omejena. Kaznivo dejanje stori tudi oseba, ki pri takšnih dejavnostih posreduje ali takšno orožje oziroma sredstva nezakonito pridobi ali hrani.

Za osnovno obliko tega kaznivega dejanja je predpisana kazen zapora od šestih mesecev do petih let. Če gre za večjo količino ali večjo vrednost orožja, streliva ali eksplozivnih snovi, če dejanje predstavlja posebno nevarnost ali če je storjeno v okviru hudodelske združbe, je predvidena strožja kazen zapora od enega do desetih let.

V 307. členu KZ-1 (2008) so zajeta tudi nedovoljena ravnanja s sestavnimi deli in sredstvi, povezanimi z orožjem. Kaznivo dejanje stori oseba, ki brez dovoljenja izdeluje, pridobiva, prodaja, pošilja, uvaža, izvaža ali kako drugače nedovoljeno razpolaga z deli orožja, streliva, eksplozivnih naprav ali vojaške opreme. Enako velja za osebo, ki hrani ali posreduje snovi, sestavne dele, programsko opremo ali tehnologijo, za katere ve, da bodo namenjeni izdelavi ali delovanju nedovoljenega orožja oziroma drugih nevarnih sredstev.

Za takšno ravnanje je predpisana kazen zapora do petih let (KZ-1, 2008).

7 PREVENTIVNI UKREPI

V veliko državah je glavni vzrok smrti strelno orožje. Raziskave kažejo, da je v državah, kjer veljajo strožji predpisi glede pridobivanja in posedovanja strelnega orožja ter je med prebivalci manj lastnikov orožja, praviloma manj primerov nasilja, povezanega z njegovo uporabo. Zaradi tega številne države sprejemajo preventivne ukrepe, s katerimi omejujejo dostop do orožja in natančneje urejajo njegovo prodajo, nakup ter uporabo. Učinkovitost takšnih ukrepov je odvisna predvsem od njihovega doslednega izvajanja, ustreznega nadzora in spoštovanja zakonodaje. Med pomembnejše preventivne ukrepe za zmanjševanje zlorabe strelnega orožja sodijo uvedba sistema izdajanja dovoljenj in registracije lastnikov ter prodajalcev orožja, določitev najnižje starosti za nakup orožja, preverjanje preteklosti in psihološke sposobnosti prosilcev ter določitev čakalnega obdobja med izdajo dovoljenja in dejanskim nakupom orožja. Poleg tega zakonodaja pogosto omejuje količino orožja, ki jo lahko posameznik kupi, ureja pogoje za nošenje orožja in določa zahteve glede njegove varne hrambe, s čimer se zmanjšuje tveganje za zlorabe ter dostop nepooblaščenih oseb do orožja. Predpisi, namenjeni omejevanju dostopa do strelnega orožja, so učinkoviti le, če se dosledno izvajajo in nadzorujejo. Učinkovitost zakonodaje, ki omejuje dostop do strelnega orožja, ni odvisna zgolj od sprejetih predpisov, temveč predvsem od njihovega doslednega izvajanja in nadzora. Čeprav lahko država vzpostavi stroga pravila za prodajo in posedovanje orožja, ta ne bodo dosegla želenega učinka brez učinkovitega nadzora pristojnih organov. Poleg tega se v praksi pogosto zgodi, da je orožje, uporabljeno pri kaznivih dejanjih, sprva pridobljeno zakonito, nato pa z nezakonito prodajo, posredovanjem ali drugim nedovoljenim prenosom preide v roke storilcev kaznivih dejanj (World Health Organisation, 2009).

Učinkovit sistem preprečevanja zlorabe strelnega orožja temelji na usklajenem delovanju zakonodaje, nadzornih organov in preventivnih ukrepov. Poleg jasno določenih zakonskih pogojev za pridobitev in uporabo orožja je pomembno tudi redno preverjanje, ali imetniki orožja še vedno izpolnjujejo predpisane pogoje. S tem se zmanjšuje možnost, da bi orožje ostalo v posesti oseb, ki bi ga lahko uporabile na nezakonit ali nevaren način.

Pomemben preventivni ukrep je tudi učinkovit nadzor nad prodajo in prenosom orožja. Evidentiranje orožja, sledljivost posameznih kosov ter sodelovanje med policijo, carino in drugimi pristojnimi organi omogočajo hitrejše odkrivanje nezakonite trgovine in preprečujejo, da bi orožje prešlo na črni trg. Posebno vlogo ima tudi mednarodno sodelovanje, saj trgovina z orožjem pogosto presega državne meje.

K zmanjševanju zlorabe strelnega orožja prispevata tudi ozaveščanje javnosti in odgovorno ravnanje lastnikov orožja. Pravilna hramba orožja, spoštovanje varnostnih pravil ter redno usposabljanje zmanjšujejo tveganje za nesreče, kraje orožja in njegovo nepooblaščeno uporabo. Z združevanjem zakonodajnih, preventivnih in nadzornih ukrepov je mogoče učinkoviteje varovati javno varnost ter zmanjševati število kaznivih dejanj, povezanih s strelnim orožjem (World Health Organisation, 2009).

Eden izmed pomembnih preventivnih ukrepov za preprečevanje zlorabe strelnega orožja so tudi zdravstveni pregledi oseb, ki želijo pridobiti ali podaljšati dovoljenje za posedovanje orožja. Namen zdravstvenega pregleda je ugotoviti, ali je posameznik telesno in duševno sposoben za varno ravnanje s strelnim orožjem. Pri tem se presojajo predvsem zdravstveno stanje, morebitne duševne motnje, odvisnosti ter druge okoliščine, ki bi lahko vplivale na varno uporabo orožja.

Zdravstvena sposobnost predstavlja enega izmed temeljnih pogojev za zakonito posedovanje orožja, saj zmanjšuje tveganje, da bi orožje prišlo v roke osebam, pri katerih obstaja povečana nevarnost za zlorabo ali neodgovorno ravnanje. Če posameznik predpisanih zdravstvenih pogojev ne izpolnjuje, mu pristojni organ dovoljenja za nabavo oziroma posedovanje orožja ne izda oziroma ga lahko odvzame v skladu z veljavno zakonodajo (ZOro-1, 2001).

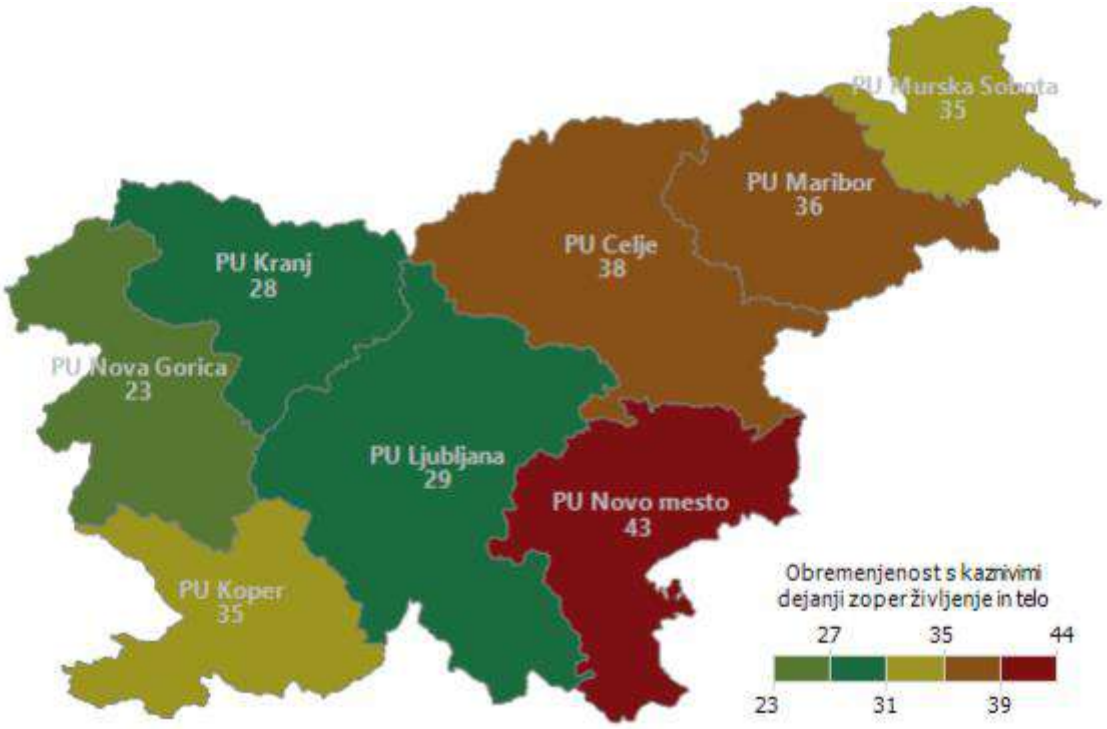
Med najpomembnejšimi neposrednimi preventivnimi ukrepi na področju zagotavljanja javne in zasebne varnosti izstopa takojšen in začasen odvzem orožja s strani policije. Ta ukrep se je izkazal za ključni varnostni ventil predvsem v primerih nasilja v družini in akutnih ločitvenih ali osebnih kriz, kjer lahko napetosti hitro eskalirajo. Ker dinamika tovrstnih konfliktov pogosto doseže vrhunec v afektu, prisotnost strelnega orožja v gospodinjstvu drastično (tudi do petkratno) poveča tveganje, da se grožnje prelevijo v umor ali uboj.

8 LETNO POROČILO POLICIJE

Tabela 1: Kazniva dejanja zoper življenje in telo v obdobju 2019–2023

Vrsta kaznivega dejanja	Število kaznivih dejanj					Delež preiskanih kaznivih dejanj (v %)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Uboj	9	13	6	12	7	100,0	100,0	83,3	100,0	100,0
Umor	5	8	9	13	8	80,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Posebno huda telesna poškodba	5	1	4	4	1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Huda telesna poškodba	65	63	34	58	80	80,0	81,0	97,1	87,9	83,8
Lahka telesna poškodba	677	665	452	532	615	86,3	90,1	87,4	89,5	89,3
Druga kazniva dejanja	23	27	23	31	18	95,7	92,6	95,7	96,8	88,9
Skupaj	**784**	**777**	**528**	**650**	**729**	**86,2**	**89,7**	**88,6**	**90,2**	**88,9**

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

Slika 13: Obremenjenost s kaznivimi dejanji zoper življenje in telo

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

Slika 13 prikazuje obremenjenost posameznih policijskih uprav s kaznivimi dejanji zoper življenje in telo v Sloveniji. Med vsemi policijskimi upravami je največja obremenjenost zabeležena na območju Policijske uprave Novo mesto, kjer znaša vrednost kazalnika 43. Sledita Policijska uprava Celje z vrednostjo 38 ter Policijska uprava Maribor z vrednostjo 36. Visoko obremenjenost izkazujeta tudi Policijski upravi Murska Sobota in Koper, kjer znaša vrednost kazalnika 35.

Tabela 2: Umori in uboji – brez pravne podlage za pregon

Vrsta kaznivega dejanja	Število kaznivih dejanj									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Uboj	3	3	7	4	4	4	7	2	2	4
Umor	2	3	5	7	3	3	0	8	2	0
Skupaj	**5**	**6**	**12**	**11**	**7**	**7**	**7**	**10**	**4**	**4**

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

Izraz »brez pravne podlage za pregon« pomeni, da v konkretnem primeru niso izpolnjeni zakonski pogoji za kazenski pregon storilca. To je lahko posledica dejstva, da dejanje po veljavni zakonodaji ni kaznivo, da ni dovolj dokazov o storitvi kaznivega dejanja ali da obstajajo druge zakonske ovire za uvedbo oziroma nadaljevanje kazenskega postopka. To vključuje tudi smrt storilca pred kazensko ovadbo (Policija, 2023).

Tabela 3: Kazniva dejanja povezana z orožjem

Vrsta kaznivega dejanja	Število kaznivih dejanj					Delež preiskanih kaznivih dejanj (v %)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Izdelovanje in pridobivanje orožja in pripomočkov, namenjenih za kaznivo dejanje	0	1	0	1	0	–	0,0	–	0,0	–
Nedovoljena proizvodnja in promet orožja ali eksploziva	30	31	37	26	38	90,0	90,3	83,8	92,3	94,7
Skupaj	**30**	**32**	**37**	**27**	**38**	**90,0**	**87,5**	**83,8**	**88,9**	**94,7**

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

Tabela 4 prikazuje število obravnavanih kaznivih dejanj s področja orožja v Sloveniji v obdobju od leta 2019 do 2023 ter delež preiskanih kaznivih dejanj. Iz podatkov je razvidno, da je bilo največ obravnavanih primerov povezanih z nedovoljeno proizvodnjo in prometom orožja ali eksploziva, medtem ko so bila kazniva dejanja izdelovanja in pridobivanja orožja ter pripomočkov, namenjenih za kaznivo dejanje, zelo redka.

Tabela 4: Oblike ogrožanja varnosti

Vrsta kaznivega dejanja	Število kaznivih dejanj					Delež preiskanih kaznivih dejanj (v %)				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Grožnja	775	955	804	759	764	88,3	85,7	85,6	87,7	89,3
Izsiljevanje	140	141	154	100	135	43,6	48,2	31,8	47,0	45,9
Ogrožanje oseb pod mednarodnim varstvom	1	0	0	1	2	100,0	–	–	100,0	0,0
Povzročitev splošne nevarnosti	152	197	153	181	125	63,2	56,9	64,7	59,7	57,6
Protipraven odvzem prostosti	10	16	4	8	8	90,0	81,3	100,0	100,0	87,5
Samovoljnost	7	13	9	9	9	71,4	69,2	77,8	88,9	100,0
Ugrabitev	6	2	1	1	3	100,0	100,0	100,0	100,0	66,7
Skupaj	**1.091**	**1.324**	**1.125**	**1.059**	**1.046**	**79,0**	**77,2**	**75,4**	**79,2**	**79,7**

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

S področjem zlorabe strelnega orožja je posebej povezano kaznivo dejanje grožnje, saj se orožje pogosto uporablja kot sredstvo zastraševanja ali prisile, ne da bi bilo dejansko uporabljeno za povzročitev telesnih poškodb. Že sama grožnja z uporabo strelnega orožja lahko pri žrtvi povzroči občutek ogroženosti in predstavlja kaznivo dejanje. Poleg groženj se lahko strelno orožje pojavlja tudi pri kaznivih dejanjih, kot so izsiljevanje, ugrabitve in protipraven odvzem prostosti, kjer storilci orožje uporabljajo za uveljavljanje nadzora nad žrtvijo ali za dosego svojih ciljev.

Tabela 5: Preiskovalna dejanja pri preiskovanju kaznivih dejanj

Vrsta dejanja	Število dejanj									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število ogledov kraja kaznivega dejanja	10.069	8.148	8.836	7.620	7.787	7.913	7.692	6.126	7.434	6.890
Število hišnih preiskav	1.255	887	890	875	773	877	840	910	721	662
Število osebnih preiskav	126	86	100	102	83	110	118	105	65	95
Število zasegov predmetov	7.886	6.844	6.657	6.847	6.663	7.336	6.354	6.169	6.092	6.273
Število policijskih zaslišanj	427	429	358	456	418	382	288	545	597	504

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

Tabela 6: Zaseženo orožje

Vrsta orožja	Merska enota	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bomba	kosi	21	10	12	7	2	2	1	0	3	7
Deli orožja	kosi	771	199	55	17	51	46	85	12	20	16
Drugo orožje	kosi	9	22	15	22	23	5	6	8	12	4
Eksploziv	grami	13.533	714	415	2.099	2.083	7	30	33	130	12
Hladno orožje	kosi	345	233	119	275	265	219	179	157	72	53
Lovsko orožje	kosi	49	40	50	44	34	17	34	21	10	20
Lovsko strelivo	kosi	756	942	681	1.661	668	740	628	465	513	579
Manevrski naboji	kosi	249	1.563	199	37	119	44	38	396	13	3
Minsko eksplozivno sredstvo	kosi	453	57	0	17	286	0	0	5	26	0
Ostro strelivo	kosi	7.415	6.717	16.496	9.266	7.730	6.944	6.377	3.621	3.348	8.861
Pištola	kosi	96	66	58	57	113	61	48	42	37	36
Plinsko orožje	kosi	18	26	24	33	23	19	16	25	12	14
Plinsko strelivo	kosi	102	218	223	334	106	56	336	165	33	53
Puška	kosi	48	32	30	10	48	21	9	13	8	16
Vžigalna vrvica	metri	28	23	0	1	10	0	0	0	1	0
Vžigalnik	kosi	348	48	14	56	21	0	7	8	8	3
Zračno orožje	kosi	11	10	13	16	12	16	18	19	4	12

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

S tabele 6 je razvidno, da je bilo največ zaseženega ostrega streliva ter eksploziva. Za nakup ostrega streliva je treba predložiti orožni list. Najmanj je bilo zaseženega zračnega orožja, pušk, vžigalnih vrvic ter minskih eksplozivnih sredstev.

Tabela 7: Dogodki, povezani z orožjem

Vrsta dogodka	Število dogodkov									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Najdena neeksplodirana ubojna sredstva (NUS)*	–	–	–	–	56	182	200	216	591	71
Opravljeni nadzori pri lovcih na skupnem lovu*	–	–	–	–	24	78	56	71	142	98
Opravljeni nadzori v strelskih društvih*	–	–	–	–	7	31	7	14	25	19
Opravljeni nadzori, kjer se hrani orožje*	–	–	–	–	3	67	39	56	49	34
Pobude za uvedbo upravnega postopka za odvzem orožja	25	37	15	25	26	39	40	35	22	25
Poškodbe z orožjem	3	1	1	1	2	9	3	3	3	0

Vir: (https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2023.pdf, 2023)

Tabela 7 prikazuje število dogodkov po posameznih vrstah v obdobju med letoma 2014 in 2023. Iz podatkov je razvidno, da so se nekateri dogodki (kot so najdena neeksplodirana ubojna

sredstva ter različne oblike opravljenih nadzorov) začeli sistematično beležiti oziroma izvajati šele z letom 2018, medtem ko so podatki o pobudah za odvzem orožja in poškodbah prisotni skozi celotno opazovano obdobje.

9 EMPIRIČNI DEL

9.1 Predstavitev anketnega vprašalnika

Za potrebe empiričnega dela diplomskega dela je bil pripravljen anketni vprašalnik, s katerim so bili zbrani podatki o mnenjih in stališčih anketirancev glede zlorabe strelnega orožja, veljavne zakonodaje ter preventivnih ukrepov za zmanjševanje njegove zlorabe. Anketni vprašalnik je bil pripravljen v spletnem orodju MojaAnketa in je bil anketirancem posredovan v elektronski obliki.

Vprašalnik je vseboval demografska vprašanja, s katerimi so bili pridobljeni osnovni podatki o sodelujočih (spol, starost in lastništvo strelnega orožja), ter vsebinska vprašanja, povezana z njihovim poznavanjem problematike, stališči do posedovanja in uporabe strelnega orožja ter mnenji o učinkovitosti preventivnih ukrepov. Vprašalnik je vključeval vprašanja zaprtega tipa, vprašanja z več možnimi odgovori. Namen anketnega vprašalnika je bil pridobiti vpogled v stališča sodelujočih glede obravnavane tematike ter ugotoviti njihovo dojemanje zlorabe strelnega orožja in ukrepov za njeno preprečevanje.

Za preverjanje postavljenih raziskovalnih hipotez je bila uporabljena metoda anketiranja. Anketni vprašalnik je bil oblikovan tako, da so posamezna vprašanja omogočala pridobitev podatkov, potrebnih za preverjanje vsake izmed zastavljenih hipotez. Na podlagi odgovorov anketirancev je bila izvedena analiza rezultatov, s katero je bilo mogoče ugotoviti, ali so bile posamezne hipoteze potrjene ali ovržene.

V anketi je sodelovalo 36 oseb. Od tega večji delež moških kot žensk. Sodelovalo je 47,2 % žensk in 52,8 % moških.

Tabela 8: Spol udeležencev

Spol	frekvenca	delež
Ženski	17	47,2%
Moški	19	52,8%
Skupaj	36	100%

Vir: Lastni vir

Tabela 9 prikazuje starostno strukturo anketirancev. Največ udeležencev (27,8 %) je bilo starih od 36 do 45 let. Sledita starostni skupini od 18 do 25 let in od 46 do 55 let, ki sta bili zastopani vsaka z 22,2 % anketirancev. Najmanj udeležencev je bilo v starostni skupini od 66 do 75 let (2,8 %), nekoliko več pa v skupini od 56 do 65 let (8,3 %).

Tabela 9: Starost udeležencev

Starost	frekvenca	delež
18-25	8	22,20%
26-35	6	16,70%
36-45	10	27,80%
46-55	8	22,20%
56-65	3	8,30%
66-75	1	2,80%
Skupaj	36	100%

Vir: Lastni vir

Tabela 10 prikazuje odstotek oseb, ki so lastnik strelnega orožja (športno, lovsko itd.). Rezultat je bil pričakovan, saj je 91,7 % odgovorilo z NE. Tri osebe so lastniki strelnega orožja.

Tabela 10: Lastniki strelnega orožja

Lastnik strelnega orožja		frekvenca	delež
DA		3	8,30%
NE		33	91,70%

Vir: Lastni vir

Tabela 11 prikazuje oceno udeležencev o tem, kako varno se v Sloveniji počutijo pred kriminaliteto, povezano s strelnim orožjem. Anketiranci so svoje občutke varnosti ocenili na petstopenjski lestvici, pri čemer je ocena 1 pomenila, da se ne počutijo varno, ocena 5 pa, da se počutijo popolnoma varno. Največ anketirancev je izbralo oceni 3 in 4, ki skupaj predstavljata 72,2 % vseh odgovorov, kar kaže, da se večina udeležencev počuti zmerno do precej varno. 19,4 % udeležencev je označilo 5, torej se počutijo popolnoma varno. Ena oseba je označila, da se ne počuti varno.

Tabela 11: Ocena počutja varnosti posameznikov v Sloveniji

	frekvenca	delež
1	1	2,80%
2	2	5,60%
3	13	36,10%
4	13	36,10%
5	7	19,40%
skupaj	36	100%

Vir: Lastni vir

Tabela 12 prikazuje mnenja anketirancev o tem, kako posamezniki v Sloveniji pridobijo strelno orožje za izvršitev kaznivega dejanja. Največ anketirancev (49,3 % oziroma 33 udeležencev) meni, da storilci orožje pridobijo na črnem trgu. Sledita pridobitev orožja znotraj družinskega kroga (20,9 %) ter legalni nakup oziroma zloraba uradnega dovoljenja za posedovanje orožja (16,4 %). Vprašanje je omogočalo izbiro več odgovorov.

Tabela 12: Pridobitev orožja za kaznivo dejanje

		frekvenca	delež
ilegalen nakup		33	49,30%
zloraba dovoljenja		11	16,40%
znotraj družinskega kroga		14	20,90%
s krajo orožja		9	13,40%

Vir: Lastni vir

Tabela 13 prikazuje ocene anketirancev o ustreznosti zakonodaje, ki ureja pridobitev strelnega orožja. Največ anketirancev (44,4 %) meni, da je veljavna zakonodaja ustrezna in dobro uravnotežena. Skoraj tretjina sodelujočih (30,6 %) je navedla, da zakonodaje ne pozna dovolj dobro, da bi jo lahko ocenila, medtem ko 19,4 % anketirancev ocenjuje, da je zakonodaja preohlapna. Rezultati kažejo, da večina anketirancev zakonodajo ocenjuje pozitivno, hkrati pa razkrivajo razmeroma visok delež posameznikov, ki z njeno vsebino niso dovolj seznanjeni.

Tabela 13: Zakonodaja za pridobitev orožja

	frekvenca	delež
prestroga	2	5,60%
ravno prav	16	44,40%
preohlapna	7	19,40%
ne poznam	11	30,60%

Vir: Lastni vir

Tabela 14 prikazuje preventivne postopke, s katerimi bi lahko zmanjšali kazniva dejanja s strelnim orožjem. Možnih je bilo več odgovorov. Največ anketirancev je kot najučinkovitejši ukrep za zmanjševanje zlorabe strelnega orožja navedlo strožje zaporne kazni za storilce (31,6 %). Sledil je večji nadzor policije, ki ga je izbralo 25,3 % anketirancev. Kot pomembna ukrepa so anketiranci izpostavili tudi strožje zdravstvene in psihološke preglede (22,8 %) ter več preventivnih aktivnosti, kot sta izobraževanje in ozaveščanje (20,3 %).

Tabela 14: Preventivni ukrepi za zmanjšanje kaznivih dejanj

	frekvenca	delež
strožje kazni	25	31,60%
strožji zdravniški pregled	18	22,80%
več nadzora policije	20	25,30%
izobraževanje	16	20,30%

Vir: Lastni vir

Tabela 15 prikazuje, kako dogajanje v Združenih državah Amerike vpliva na občutek varnosti anketirancev v Sloveniji. Več kot polovica anketirancev (52,8 %) je navedla, da dogajanje nanje delno vpliva, vendar kljub temu menijo, da je Slovenija varna država. Dobra petina anketirancev (22,2 %) je odgovorila, da se zaradi tovrstnih dogodkov počutijo manj varne in da nanje močno vplivajo. Nasprotno je 16,7 % anketirancev navedlo, da dogajanje v Združenih državah Amerike na njihov občutek varnosti ne vpliva, 8,3 % pa jih je odgovorilo, da tovrstnih novic ne spremljajo.

Tabela 15: Varnost v Sloveniji

	frekvenca	delež
močno vpliva	8	22,20%
delno vpliva	19	52,80%
ne vpliva	6	16,70%
ne gledam teh novic	3	8,30%
Skupaj	36	100%

Vir: Lastni vir

Tabela 16 prikazuje mnenja anketirancev o tem, kako pripravljene oziroma zaščitene so po njihovem mnenju javne ustanove, kot so šole, pred kaznivimi dejanji s strelnim orožjem. Največ anketirancev (38,9 %) meni, da javne ustanove na tovrstne dogodke sploh niso pripravljene. Sledi ocena 2, ki jo je izbralo 27,8 % anketirancev, medtem ko je 25,0 % sodelujočih pripravljenost ocenilo z oceno 3. Oceno 4 je izbralo 8,4 % anketirancev, ocene 5 pa ni izbral

nihče. Rezultati kažejo, da večina anketirancev pripravljenost javnih ustanov za preprečevanje oziroma obvladovanje kaznivih dejanj s strelnim orožjem ocenjuje kot nezadostno.

Tabela 16: Pripravljenost javnih ustanov

	frekvenca	delež
1	14	38,90%
2	10	27,80%
3	9	25,00%
4	3	8%
5	0	0,00%
Skupaj	36	100%

Vir: Lastni vir

10 POGLED STROKOVNJAKA

V intervjuju sogovornik opozarja na povečano zanimanje za pridobivanje strelnega orožja v Sloveniji, ki ga povezuje predvsem z vse večjim številom oseb, ki orožje pridobijo na podlagi članstva v strelskih društvih. Po njegovem mnenju takšna ureditev omogoča razmeroma preprost dostop do orožja, pri čemer izpostavlja tudi možnost, da posamezniki orožje pogosto prenašajo pod pretvezo odhoda na strelišče ali vračanja z njega.

Sogovornik meni, da večja dostopnost strelnega orožja povečuje tveganje za njegovo zlorabo. Pri tem izhaja iz dolgoletnih izkušenj dela v Policiji, kjer se je srečeval z obravnavo hudih kaznivih dejanj in njihovih posledic. Poudarja, da je orožje lažje zlorabiti, če je posamezniku hitro dostopno, zato opozarja na pomen premišljene zakonodaje in učinkovitega nadzora nad njegovim pridobivanjem ter posedovanjem.

Kot pomemben preventivni ukrep poudarja tudi zdravstvene preglede kandidatov za pridobitev orožja. Ob tem opisuje osebno izkušnjo iz zdravstvenega doma, kjer je opazil večje število mladih moških, ki so opravljali zdravstveni pregled za pridobitev orožnega dovoljenja. To je pri njem vzbudilo pomisleke o povečani razširjenosti oboroževanja med prebivalci in o ustreznosti obstoječega sistema preverjanja upravičenosti do posedovanja orožja.

Po njegovem mnenju bi bilo treba več pozornosti nameniti razpravi o veljavni zakonodaji, pogojih za pridobitev orožja ter preventivnim ukrepom, katerih cilj je zmanjšanje možnosti zlorabe strelnega orožja in povečanje varnosti družbe (Demšar, 2016).

11 SKLEP

V diplomskem delu smo celovito in sistematično preučili problematiko zlorabe strelnega orožja, ki v sodobni družbi ne predstavlja zgolj kompleksnega kriminološkega in pravnega vprašanja, temveč prerašča v resen varnostni in javnozdravstveni izziv. Skozi analizo teoretičnih izhodišč in empiričnih podatkov smo ugotovili, da ima prisotnost orožja v družbi izjemno globok vpliv na subjektivni in objektivni občutek varnosti državljanov. Čeprav orožje v rokah posameznika primarno lahko služi zakonitim namenom, kot so šport, lov ali osebna zaščita, njegova napačna uporaba ali zloraba neizogibno vodi v ireverzibilne, pogosto fatalne posledice, ki pretresejo tako lokalne skupnosti kot širšo javnost. Med raziskovanjem obravnavane teme smo se osredotočili tako na najradikalnejše manifestacije nasilja, med katerimi izstopajo uboji, umori in specifični fenomen streljanja v šolah, kot tudi na prikrite, a vsakodnevno prisotne oblike ogrožanja, kot so grožnje s strelnim orožjem in impulzivni samomori. Ugotovitve kažejo, da so sodobni varnostni trendi podvrženi nenehnim spremembam; grožnja množičnih pobojev v izobraževalnih ustanovah namreč ni več omejena zgolj na Združene države Amerike, temveč postaja vse večje varnostno tveganje tudi znotraj evropskega prostora. Hkrati pa raziskava opozarja na kritičen pomen varnega in odgovornega lastništva orožja, saj so nepravilno shranjeni kosi orožja v domačem okolju prepogosto vir tragičnih nesreč med mladoletniki ali sredstvo za hitro in dokončno izvršitev avtodestruktivnih dejanj.

Hipoteza 1: Večina kaznivih dejanj se izvede z ilegalnim orožjem je potrjena. Statistični podatki v Sloveniji ter širšem evropskem prostoru konsistentno dokazujejo, da se velika večina nasilnih kaznivih dejanj (kot so ulični kriminal, ropi, obračuni kriminalnih združb in preprodaja drog) izvede z neregistriranim orožjem, pridobljenim prek kanalov črnega trga. Legalni lastniki orožja, ki morajo skozi stroge varnostne in zdravstvene preglede, predstavljajo izjemno nizek odstotek storilcev klasičnih kaznivih dejanj. S tem smo dokazali, da glavno varnostno grožnjo za skupnost predstavlja prav ilegalno orožje.

Hipoteza 2: Hipoteza, da je stopnja kaznivih dejanj s strelnim orožjem v državah s strožjo zakonodajo, kot je Slovenija, nižja kot v državah z bolj liberalno zakonodajo, je potrjena. Primerjalna analiza zakonodajnih sistemov kaže na povezavo med strožjo regulacijo dostopa do strelnega orožja in nižjo stopnjo nasilne kriminalitete, povezane z njegovo uporabo. Države, kot je Slovenija, kjer so za pridobitev strelnega orožja predpisani upravičen razlog, preverjanje preteklosti, zdravstvena sposobnost ter izpolnjevanje pogojev za varno hrambo orožja, beležijo

bistveno manj incidentov s strelnim orožjem na prebivalca kot države z bolj liberalno ureditvijo dostopa do orožja. Rezultati tako podpirajo postavljeno hipotezo, da strožja zakonodaja pomembno prispeva k zmanjševanju kaznivih dejanj s strelnim orožjem. Strogi pravni mehanizmi predstavljajo pomemben preventivni dejavnik, saj zmanjšujejo verjetnost, da bi strelno orožje brez ustreznega nadzora prišlo v roke impulzivnim ali varnostno tveganim posameznikom. S tem pomembno prispevajo k preprečevanju zlorabe strelnega orožja in zmanjševanju tveganja za nastanek nasilnih kaznivih dejanj.

Hipoteza 3: Hipoteza, da učinkovit in pravočasen začasni odvzem strelnega orožja s strani policije zmanjšuje tveganje za eskalacijo nasilja v družini v najhujša kazniva dejanja, je potrjena. Analiza ugotovitev kaže, da so policijski ukrepi, kot sta izrek prepovedi približevanja in začasni odvzem strelnega orožja ob prijavi nasilja v družini, pomembni preventivni mehanizmi za zmanjševanje tveganja hujših oblik nasilja. Ker se nasilje v družini pogosto stopnjuje pod vplivom močnih čustev in afektnih reakcij, prisotnost strelnega orožja v gospodinjstvu bistveno povečuje tveganje za najhujše posledice, vključno z umorom ali ubojem. Rezultati zato potrjujejo, da pravočasno ukrepanje pristojnih organov z začasnim odvzemom orožja pomembno prispeva k varovanju žrtev ter zmanjševanju verjetnosti najtežjih nasilnih kaznivih dejanj.

Hipoteza 4: Večja dostopnost do strelnega orožja za namene samoobrambe povečuje število nenamernih nesreč in smrti zaradi malomarnega ravnanja je potrjena. Empirični podatki potrjujejo paradoks samoobrambe: več kot je kosov orožja v gospodinjstvih pod pretvezo varnosti, večja je statistična verjetnost za tragedijo. Raziskave kažejo, da se strelno orožje, ki ga posamezniki hranijo zaradi samoobrambe, pogosto ne shranjuje skladno z varnostnimi priporočili oziroma ni ustrezno zaklenjeno v za to namenjenih varnostnih omarah ali sefih. Takšno ravnanje povečuje tveganje, da do orožja dostopajo mladoletne osebe ali otroci, kar lahko privede do nenamernih strelskih poškodb, nesreč med igro ali impulzivnih dejanj samopoškodovanja oziroma samomora v obdobjih akutne duševne stiske.

Če sintetiziramo vse ugotovitve naše raziskave, lahko zaključimo, da problematika zlorabe strelnega orožja zahteva dinamičen in večplasten odziv družbe. Analiza je jasno pokazala, da zgolj administrativno zaostrovanje pogojev na legalnem trgu ne more biti edini odgovor države na varnostna tveganja. Ker je velik delež nasilnih kaznivih dejanj izveden z nezakonito pridobljenim strelnim orožjem, je za učinkovito preprečevanje tovrstne kriminalitete ključno usmeriti aktivnosti organov pregona v odkrivanje in zatiranje organiziranega kriminala, prekinjanje tihotapskih poti ter preprečevanje nezakonite trgovine s strelnim orožjem, vključno

s prodajo prek temnega spleta. Zlorabe strelnega orožja nikoli ne bo mogoče popolnoma izkoreniniti, saj se bo kriminalni svet vedno prilagajal novim razmeram. Vendar pa lahko z uravnoteženo kombinacijo stroge zakonodaje, neizprosnega pregona črnega trga, odgovornega lastništva ter hitrega preventivnega delovanja policije stopnjo tveganja zmanjšamo na minimum in s tem dolgoročno zagotovimo varno in stabilno družbeno okolje.

12 LITERATURA IN VIRI

A.K., & STA. (25. februar 2022). Tragedija v Šmarju pri Jelšah: 66-letnik s strelnim orožjem ubil sodna izvršitelja. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Academia. (18. december 2015). *Gostujoče predavanje sodelavcev časopisa Večer*. Pridobljeno iz Academia Novice: http://academia.si/novice/gostujoce-predavanje-sodelavcev-casopisa-vecer/

Allen, J. J., Craig A. Anderson, & Brad J Bushman. (februar 2018). The General Aggression Model.

Analysis and Interpretation or the U.S. Constitution. (2008). Second Amendment . Združene države Amerike.

Benjamin, A. J., Sven Kepes, & Brad J. Bushman. (17. september 2017). Effects of Weapons on Aggressive Thoughts, Angry Feelings, Hostile Appraisals, and Aggressive Behavior: A Meta-Analytic Review of the Weapons Effect Literature.

Bučar, F. (2012). *Rojstvo države.* Ljubljana: Didakta.

Demšar, J. (19. marec 2016). Obroževanje Slovencev. (J. Jamnik, Izpraševalec) Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Dnevnik. (19. junij 2026). Umor in samomor povezana z dolgotrajnim razhajanjem med partnerjema. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

EUROPOL. (2025). Trgovina z nezakonitim strelnim orožjem in eksplozivi. Den Haag, Nizozemska.

EUROPOL. (4. junij 2025). Zasegli 74 pištol in avtomatskih pušk, aretirali 11 preprodajalcev strelnega orožja. Den Haag, Nizozemska.

Evropski parlament. (10. februar 2025). Terorizem v EU: trendi, teroristični napadi in aretacije v letu 2023. Strasbourg, Francija.

Federal Bureau of Investigation. (brez datuma). Firearm check (NICS). Washington D.C., Združene države Amerike.

Grant Duwe, Nathan E. Sanders, Michael Rocque, & James Alan Fox. (1. januar 2022). Estimating the Global Prevalence of Mass Public Shootings.

Guardian, T. (29. december 2015). Why has the AK-47 become the jihadi terrorist weapon of choice? London, Anglija.

Ilic, I., Ivana Zivanovic Macuzic , Sanaj Kocic, & Milena Ilic. (maj 2022). Worldwide suicide mortality trends by firearm (1990–2019): A joinpoint regression analysis. Rockville, Združene države Amerike.

Johnson, L. (avgust 2024). Jealousy as a correlate of intimate partner homicide-suicide versus homicide-only cases: National Violent Death Reporting System, 2016-2020.

Kazenski zakonik. (1. november 2008). Kazenski zakonik 22. člen. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Kazenski zakonik. (1. november 2008). Kazniva dejanja zoper življenje in telo. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Kazenski zakonik. (1. november 2008). Nedovoljena proizvodnja in promet orožja ali eksploziva. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Kozjansko.info. (10. oktober 2025). Grožnje s strelnim orožjem pri Bučah. Kozjansko, Slovenija.

Krunič, Z. (1997). Terorizem· temeljne značilnosti pojava, ki mu ni videti. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo,* 171-178.

KZ-1. (1. november 2008). Kazenski zakonik 115. člen. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

KZ-1. (1. november 2008). Kazenski zakonik 116. člen. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Ministrstvo za notranje zadeve. (26. april 2021). Nadzor nabave in posedovanja orožja. Države članice.

N.Š., & V.L. (14. november 2014). Umor in samomor v Halozah: tragediji naj bi botrovalo ljubosumje. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Petrović, M.-J. R. (27. julij 2012). 30.000 civilnih žrtev zaradi strelnega orožja. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Policija. (10. oktober 2023). Pregled dela policije za prvo polletje 2023. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Umek, P. (2013). Osebnostne značilnosti nasilnih storilcev in možnosti predvidevanja ekstremnih nasilnih dejanj. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* , 44-52.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije. (8. julij 2021). VSRS Sodba I Ips 23697/2018. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

World Health Organisation. (2002). World report on violence and health. Geneva, Švica.

World Health Organisation. (2009). Guns, knives and pesticides: reducing access to lethal means. Geneva, Švica.

Zakon o orožju . (7. julij 2001). Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Zakon o orožju. (7. januar 2001). Zakon o orožju (ZOor-1) - 3. člen razvrstitev in kategorizacija orožja. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Zakon o orožju. (7. januar 2001). Zakon o orožju 14. člen. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

Zakon o orožju. (1. julij 2001). Zakon o orožju 25. člen. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

ZOro-1. (7. januar 2001). Zakon o orožju (ZOro-1). Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

ZOro-1. (3. oktober 2005). Hramba orožja posameznik. Ljubljana, Ljubljana, Slovenija.

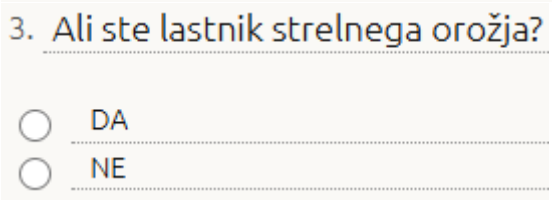
13 PRILOGE

Priloga A: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni! Sem študentka višješolskega programa na Academiji Maribor smer Varovanje. V okviru diplomskega dela z naslovom Kazniva dejanja s strelnim orožjem izvajam raziskavo o tem, kako javnost dojema to problematiko v Sloveniji. Namen anketnega vprašalnika je ugotoviti, kakšen je občutek varnosti med državljani, kakšna so stališča do trenutne zakonodaje o orožju ter kateri ukrepi bi po vašem mnenju najbolj pomagali pri preprečevanju tovrstnega kriminala. Anketa je popolnoma anonimna. Vsi pridobljeni podatki bodo obravnavani strogo zaupno in bodo uporabljeni izključno v raziskovalne namene diplomskega dela.

4. Kako varno pred kriminaliteto s strelnim orožjem se počutite v Sloveniji? (Označite na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 "popolnoma nevarno" in 5 "popolnoma varno")

- ○ 1
- ○ 2
- ○ 3
- ○ 4
- ○ 5

5. Kje po vašem mnenju storilci v Sloveniji najpogosteje pridobijo strelno orožje za izvršitev kaznivega dejanja? Možnih je več odgovorov.

- ☐ Na ilegalnem (črnem) trgu / preko tihotapljenja
- ☐ Preko legalnega nakupa (zloraba uradnih dovoljenj)
- ☐ Znotraj družinskega kroga (od sorodnikov, ki orožje že imajo)
- ☐ S krajo legalnega orožja

6. Kako ocenjujete trenutno slovensko zakonodajo na področju pogojev za pridobitev orožnega lista?

- ○ Je prestroga
- ○ Je ustrezna in dobro uravnotežena
- ○ Je preohlapna (morala bi biti strožja)
- ○ Zakonodaje ne poznam dovolj dobro

7. Kateri ukrep bi po vašem mnenju najbolj prispeval k zmanjšanju kaznivih dejanj s strelnim orožjem?

- ☐ Strožje zaporne kazni za storilce
- ☐ Strožji zdravstveni in psihološki pregledi za bodoče lastnike orožja
- ☐ Večji nadzor policije na terenu in uspešnejše odkrivanje črnega trga.
- ☐ Več preventive, izobraževanja in osveščanja o nenasilju v šolah/družbi

8. V kakšni meri po vašem mnenju poročanje medijev o strelskih pohodih v tujini (npr. v ZDA ali sosednjih državah) vpliva na vaš občutek varnosti v Sloveniji?

- ◯ Močno vpliva (zaradi tega se počutim veliko bolj nesigurno v domačem okolju) ☒
- ◯ Delno vpliva (povzroči kratkotrajno zaskrbljenost, a še vedno verjamem, da je Slovenija varna) ☒
- ◯ Sploh ne vpliva (razumem, da gre za drugačna okolja z drugačno zakonodajo) ☒
- ◯ Ne spremljam tovrstnih novic ☒

9. Kako ocenjujete pripravljenost slovenskih javnih ustanov (npr. šol, zdravstvenih domov, nakupovalnih središč) na morebiten incident s strelnim orožjem? (Označite na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 "popolnoma nepripravljene" in 5 "odlično pripravljene")

- ◯ 1 ☒
- ◯ 2 ☒
- ◯ 3 ☒
- ◯ 4 ☒
- ◯ 5 ☒